Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-нэй гарана | № 274 (14294) | 1973 оной ноябриин 22, четверг | Сэн 2 мүнгэн

…РБАДАХИ ЖЭЛ—
…ИИДХЭХЫ,
…РБЭДЭХИ КВАРТАЛ—
…АБШАГАЙ

…ПСС-эй райкомуудай нэгэдэхи секретарьнарай, аймгүйсэдкомуудай …рүүлэгшэнэрэй, ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд ба парткомуудай …кретарьнарай зүблөөн мүнөөдэр Улаан-Үдэдэ эхилжэ, хүдөө ажахын …лэй зарим дүнгүүд ба табан жэлэй даабаринуудые бэелүүлхэ талаар зорилгонууд тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэхэнь

ХАБА ШАДАЛАА—ХАМТЫН ХЭРЭГТЭ

…гэрhэн юhэ hарын туршада мал ажалай продукт…ые ехээр абаhан Яруунын малшад республика дото…ргэрhэн социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ гараа hэн.

…эжэ энэ хугасаа соо аймагай үхэршэд 29.770 …нер мяха гүрэндэ тушааха түсэбөө 32.072 центнертэ …ан байна гэхэ гү, али даабаряа 108 процент дүүр…энь нёдондоной энэ үеынхитэй жэшэхэдэ, 16 про…р дээшэлhэн байна.

…агай haалишад гурбан кварталай туршада 69.210 …нер hү бэлэдхэлэй пунктда ябуулжа, хараалагдаhан …өөо 113 процент дүүргээ гэхэ гү, али hү haалияа үнгэрhэн жэлэй энэ үеынхиhөө 18 процентээр нэмээгээ. Мүн түсэбэй ёhоор 4.300 центнер ноохо тушааха даабаряа 209 центнерээр үлүүлээ.

Тиихэдэ мүнөө тус аймаг ноябриин 1-нэй байдалаар гүрэндэ 74.406 центнер hү тушаажа, жэлэйнгээ даабарине 106 центнерээр үлүүлээ. Мүн энэ хугасаа соо 37.052 центнер мяха бэлэдхэлэй пунктда оруулжа, байгша онойнгоо түсэбые болзорhоонь уридшалан дүүргэжэ байна.

Энэ жэлэй эсэс болотор аймаг түсэбhөө гадуур 10 мянган центнер hү, 1,5 мянган центнер мяха тушаахаар шиидэнхэй.

***

…74 оной календариин …ушын хуудаhа иратар…шөөд хоног үлэбэ гэхэ …рэдөөл, юhэдэхи табан …шиидхэхы, гурбадахи …айшье түргэндөө орошо…дэрээ ортошоhон зондо …эн богони болзорто …элhээ мултархань дэ…эрэг ааб даа. Зүгөөр …еын эрилтые hайн ойл… ажал хэрэгээ ёho соо…нь эрхилжэ ябаhан хү…үшөөл ехэ юумэ бүтээ…га боломжотой.

…талаhаа хараад үзэ… Яруунын ажалшад зэ…эды амжалтатай. Хэдэн …дурдаhууб. Мал ажа… продуктнүүдые ехээр …гүрэндэ худалдаха тү…абариа, абаhан уялга…үүлэн дүүргэхын түлөө …лис мүрысөө үргэнөөр …үүлжэ шадаhан аймаг…ай колхоз, совхозуудай …ад үнгэрhэн юhэн hа…үнгөөр республика со… түрүү hуури эзэлээ hэн. …эдэ Яруунын совхозой …отделениин коллектив …С-эй обкомой, республи… Министрнүүдэй Сове… облпрофсоведэй дам…ын Улаан тугта хүр… СССР-эй Хүдөө ажахын …терствын, хүдөө ажа…болон бэлэдхэлэй хүдэл…эгшэд, алба хаагшадай …оюзай ЦК-гай Хүндэ… грамота 1.000 түхэриг …шантайгаар абаа. …эй эрхим 32 малша…ай үбсүүндэ Эхэ оро…ай орден, медальнууд …а. Тэдэнэй тоодо Ленинэй орденоор шагнагдаhан haалишан Мыдыгма Жигмитовна Батомункуева, хонишон Даба Гармаевич Цыбиковэй нэрые онсо тэмдэглэхэ дуран хүрэнэ.

Агуу Октябриин hайндэрэй урдахана аймагаймнай haалишад 1973—1974 онуудай үбэлжэлгын үедэ сагаан эдеэ урда урданайхиhаа ехээр абаха, гүрэндэ худалдаха тухай үүсхэл гаргажа, социалис уялга абаа hэн. Би эндэ нэгэшье тоо, баримта дурдабагүйб. Юуб гэбэл, үнгэрhэн гурбан кварталай дүнгүүд колхоз, совхозуудаймнай hү haалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэдэй социалис уялгань республикын газетэнүүдтэ тунхаглагдаhан, радио болон телевиденеэр дамжуулагдаhан байна. Зүгөөр мүнөөдэрэймнай байдал хэр гээшэб? 1973 ондо абаhан социалис уялгаяа дүүргэжэ шадаха гүбди?

Гүрэндэ 40 мянган центнер мяха тушааха түсэбтэй бэлэйбди. Харин жэлэй дүүрэтэр үшөө 8.985 центнер тушаажа, түсэбөө 1.500 центнерээр үлүүлхэ аргатайбди. Мүнөө ажахынуудтамнай 4.400 толгой эбэртэ бодо мал шахан таргалуулагдажа байна. Тэдэнэй 1.180 толгойнь декабрь соо тушаагдаха, бусадынь ерэхэ жэлэй эхеэр «арьбангаа» хүсэхэ юм.

Сагаан эдеэн тухай хэлэбэл, иимэ байна. Нёдондонойхидо орходоо 14—15 мянган центнер үлүү ехэ hү haажа, 1973 оной даабариhаа гадуур 10 мянган центнер hү гүрэндэ тушааха гэhэн зорилго урдаа табяа hэмди. Жэлэй түсэб ноябриин 1-дэ дүүргээд, абаhан уялгаяа үлүүлхын түлөө haалишаднай тэмсэжэ байна. Үдэр бүри 165 центнерhээ доошо бэшэ hү тушаабал, хэлэhэн үгэдөө хүрэхэбди. Энэшье бэелүүлэгдэмээр хэрэг гэжэ hанагдана.

Хүдөө ажахын хүгжэлтэ сагай уларилай «абари занга haa» нилээн лэ дулдыдадаг зандаа гэжэ хэндэшье мэдээжэ. Энэ жэлэй «тэнгэри» бидэнэй hанаа сэдьхэлые ходол зобоожо байгаа. Хагсуу хүйтэн хабар, ган гасуур зунай эхин, харин үбhэ, таряа хурялгын үедэ үhээрhэн бороо, эртүүр сохиhон хюруу—эдэ бүгэдэ ажал хүдэлмэридэмнай тойбо татаа. Тиигээ ябашье шара набшын халуунай үеэр яhала ехэ юумэн хэгдээ, мүнөөшье хэгдэжэ байна. Колхоз, совхозуудай түрүү ажалшадай шэн зоригто ажалые, шефүүдэй, hурагшадай, студентнэрэй туhаламжые үндэлэн дээрэ сэгнэнэбди. Аймаг дотор 3.400 тонно гэхэ гү, али нёдондонойхиhоо 5 дахин ехэ сенаж бэлэдхэгдээ, 50,7 мянган тонно гэхэ гү, али үнгэрэгшэ жэлэйхиhээ 1,5 дахин ехэ силос даргадаа. Малайнгаа тэжээл гамтайгаар, тусхай рационой ёhоор хэрэглэхэ гээшэ шухала зорилго болоно. Юуб гэхэдэ, энэ хэрэгтэ, илангаяа бүдүүн тэжээл хэршэхэ, буйлуулха талаар дүтагдалтайбди.

Партиин XXIV съездын ба ЦК-гай Пленумүүдэй шиидхэбэринүүд райкомой, ажахынуудай партийна организацинуудай ябуулдаг эмхидхэлэй ба нийтэ-политическэ хүдэлмэриинь гол хараа шэглэл болонхой. Партиин экономическа ба социальна политикые бодото дээрэнь бэелүүлхэ хэрэгтэ эхин организаци, коммунист бүхэнэй үүргэ, харюусалгыень анхаралhаа алдангүй дээшэлүүлжэ байха гэhэн эрилтэ бидэнэй, партийна хүдэлмэрилэгшэдэй урда табигдана. Тиимэhээ үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ, хүтэлбэриин онол арга нарижуулха, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, үйлэдбэри хүгжөөхэ талаар бии байгаа нөөсэ, арга боломжонуудаа хэрэглэхэ, ажалай журам эбдэхэ ябадалтай эрид тэмсэхэ, ажалшан бүхэнэй харюусалга дээшэлүүлхэ гэхэ мэтэ асуудалнууд ажахынуудай партийна организацинуудай мүнөө дүүрэнтэжэ байгаа тоосоото hунгалтын суглаанууд дээрэ табигдана, зүбшэгдэнэ, гүнзэгыгөөр шэнжэлэгдэнэ, зохисотой шиидхэбэринүүд абтана.

Партком гү, али эхин организаци, партбюоро гү, али коммунист бүхэн табан жэлэй шиидхэхы удха шанартай гурбадугаар оной түсэб, уялгануудые дүүргэхын түлөө дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ нютагайнгаа хүн зониие хэр элсүүлнэб, партиин гэшүүнэй нэрэ зэргэдэ хүрэмөөр ажаллана гү, бии байгаа дутуу дундануудые усадхаха талаар юу хэнэб? Тоосоото hунгалтын суглаан дээрэ үгэ хэлэhэн нүхэд гол түлэб эдэл асуудалнуудта харюу үгэхые оролдоо. Партиин гэшүүдые, мэргэжэлтэдые, эдэбхитэдые зүбөөр хубааралжа табиhан лэ газарта ажал хэрэг урагшатай байдаг. Жэшээнь, Яруунын совхозые (директорынь Е. Э. Жамсуев, парткомой секретарь Н. А. Зайцев) хараад үзэе. Эндэхи 119 коммунистнуудай 93-нинь үйлэдбэри дээрэ ажаллана (тэдэнэй тоодо 12 хүн haалишанаар, арбаниинь хонишоноор, юhэниинь — малшанаар, хоёр хүн адуушанаар гэхэ мэтэ). Зүгөөр совхозой 4-дэхи отделенидэ ажалладаг 26 коммунистнуудай 22-ынь малшад ба механизаторнууд байха юм. Тус коллектив ажахы соогоо илангаяа hайн амжалтатай (энээн тухайнь дээрэ дурдаба hэм).

Үнэн сэхэ ажалаараа нютагтаа суурхаhан, хамтын хэрэгэй түлөө хаба шадалаараа оролдожо, эдэбхи үүсхэлэй үльгэр жэшээ харуулжа ябадаг коммунистнууд Яруунадамнай жэлhээ жэлдэ олоншорно. Үльдэргын эрхим хонишон Цыден-Дамба Дагбаев, Гүндэ нютагтахи haалиин фермые даагша Гарма Мухарханов, Мужыхын түрүү haалишад эгэшэ дүүнэр Мария, Валентина Андреевatan болон бусад хэдэн арбаад бэрхэшүүлнай имагтал хубиингаа хэрэг урдаа баряад ябадаг бэшэ, харин өөhэдынгөө дүршэлые бүгэдын шадабари болгохые, мүнөөдэр үглөөдэрэйхиhөө, үглөөдэр мүнөөдэрэйхиhөө hайнаар ажаллахые эрмэлзэдэг зон юм.

Һайнаа дурдаад, муугаа дараад үнгэрхэ хүсэл намда үгы. Сэхыень хэлэхэдэ, шиидхэгдээгүй асуудалнууд, дутуу дунданууд дайралдаhаар. Хонин hүрэгэй, эбэртэ бодо малай, нэн түрүүн эхэ малай тоо толгой олошоруулха, үүлтэрыень hайжаруулха, үхэр малаа искусственна аргаар урэжүүлгые хаа хаанагүй нэбтэрүүлхэ, фермэнүүдэй ажал оньпожоруулха талаар хэхэ юумэмнай үшөөл ехэ. Жэшээлхэдэ, энэ жэлдэ Иисэнгын совхоздо 100 толгой хонин бүриhөө 68, «Комсомольский» совхоздо — оройдоол 56 хурьгад, октябриин 1-нэй байдалаар «Коммунизм» колхоздо 100 толгой үнеэн бүриhөө 58, Иисэнгэдэ — 57 тугал абтаhан байха юм. Үхэр малай, хони хурьгадай гарзалхашье ушар зайсуулагдаагүй зандаа. Эгээ тиимэhээ алдуу дутуунуудаа усадхаха хэрэгтэ тусгаар анхаралаа хандуулан, түрүүшүүлэй дүй дүршэлдэ түшэглэн, социалис мүрысөөнэй эршэ улам шангадхан, ерэхэ жэлдэ эрхим амжалта туйлахын түлөө тэмсэлдэ ажалшадые элсүүлхэ гээшэ колхоз, совхозуудай партийна организацинуудай, эдэбхитэдэй политическэ ба эмхидхэлэй хүдэлмэриин гол шэглэл болохо зэргэтэй.

КПСС-эй XXIV съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэ бүхы совет арадтаяа адли манайшье аймагай ажалшад хубитаяа оруулалсана. Съездын хараалhан Эб найрамдалай Программые шууд сэхээр, hүбэлгэн хурсаар бэелүүлжэ байгаа партиин ЦК-гай, тэрэнэй Политбюрогой, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй ажал ябуулгые бидэ үнэн зүрхэнhөө дэмжэнэбди, түрэл партиингаа, совет правительствынгаа анхарал оролдолгодо харюу болгон, хүсэ шадалаа, бэлиг шадабаряа гамнангүй ажаллахабди гэжэ мэдүүлнэбди.

К. АЛБАШЕЕВ,
КПСС-эй Яруунын райкомой нэгэдэхи секретарь.

…АЖАЛААР ШЭРЭЭГДЭҺЭН …АМЖАЛТАНУУД

…эдэхи табан жэлэй …хы, гурбадахи жэлэй …э совхозой haалишад, …шод, мал адуулагшад …элүүлhэн социалис уял…удые абажа, малшадай …оюзна социалис мүры…э жагсаhан юм. Илан… Билюутын отделениин …шад эдэбхи үүсхэл ехэ…эр ажаллажа ороо hэн. …гэхэдэ, энэ отделени …дээрээ СССР-эй 50 жэ…ойн Хүндэлэлэй грамо… хүртэhэн байгаа бшуу.

…э отделениин Вершин… hү haалиин фермын кол…ив үбэлжэлгын үедэ ехэ …haаха үүсхэлтэйгээр ай…айнгаа бүхы haалишад …адта хандаhан байна. …энэ отделениин хони…шье гээгдээгүй, үндэр …ануудые абаа бэлэй.

…эрэ гэhээр арба hара …д үнгэрбэ. Энэ үеые …ыдамнай таатай зохид …а гэхын аргагүй. Ха…а, зунай эхеэр хура бо…гүй байжа, таряалан, …эри, сабшалан нилээд …аhан, адууhа мал бэл…эдэ угаа бэрхэтэй болоо … Теэд июль hараhаа оро… хура бороо гол горхо…ые үерлүүлжэ, совхоздо …обтар ехэ хохидол уша…аа. Таряалан, сабша…ай хахад хубинь уhанда …а, ургаса үгөөгүй. Ку…ын тарилгын 90 про… 400 гектар зеленко, …0 гектар ороохото таряан …а сүм хосороо.

…эды иимэ бэрхэшээлнүү…өлдобошье, совхозой …элмэришэд, мэргэжэлтэд эмхитэй, гуримтайгаар ажаллажа, хараалагдаhан түсэбөө, абаhан уялгануудаа урагшатайгаар дүүргэжэ байнхай. Агууехэ Октябриин революциин 56 жэлэй ойе совхозой коллектив нэрэтэй түрэтэйгөөр угтажа, шиидхэхы жэлэй түсэбые мал ажалай талаар амжалтатайгаар дүүргээ.

Һүүлэй мэдээгээр совхознай гүрэндэ мяха, hү, ноохо тушааха жэлэй түсэб нэмэлтэ даабаритайнь сүм дүүргээд байна. Гүрэндэ ноохо тушааха арадай ажахын жэлэй түсэб 117 процент, мяха—104 процент, hү—100,5 процент бэелүүлэгдэнхэй.

Энэ жэлдэ совхозой хонишод хэзээ хэзээнэйхиhээ hайнаар ажаллажа гараба. Совхознай бүхы дээрээ 20500 эхэ хониноо 19600 хурьга абаhан байна. Бүхыдөө зуун эхэ хонин бүриhөө 88 хурьган томо болгогдожо, эхэhээ hалгаагдаhан байха юм. Эхэ хонидые харууhалдаг бригадануудай гурбанай нэгэ хубинь гэхэ гү, али 10 бригада зуун хонин бүриhөө 100, тэрэнhээ дээшэ хурьга түлжүүлээ. Ахалагша хонишон Василий Дамбаевич Чойжамсуев зуун эхэ хонин бүриhөө 118 хурьга томо болгожо, ноохо хайшалха түсэбөө 128 процент дүүргэжэ, аймагай чемпион гэhэн нэрэ зэргэдэ хүртөө. Зуутан хонишодой тоодо Валентина Романова, Анатолий Акулов, Доржо Доржиев, Доржо Шиндаков, Алексей Большаков, Егор Гомбоев болон бусадай бригаданууд оробо. Түл олоор абажа, hайнаар түлжүүлhэнэй ашаар, совхознай 1974 оной эхиндэ 47500 хонитой байхаар түсэблэhэн байбал, бодото дээрээ 49500 хонитой гараха гэхэ гү, али түсэбhөө үлүү 2 мянгаад хонитой байха юм. Мүнөө хонишоднай ерэхэ жэлдэ хонин бүриhөө хурьга түлжүүлхэ, гурбан килограммhаа доошо бэшэ ноохо хайшалха гэhэн Хэжэнгын хонишодой үүсхэлые халуунаар дэмжээ.

Шиидхэхы жэлэй дүн гаргажа байхадаа, Билюутын отделениин хонишодой амжалта тэмдэглэнгүй гарахаар бэшэ. Энэ отделениин хонишод бүхы дээрээ зуун эхэ хонин бүриhөө 105 хурьга томо болгожо, ноохо абаха түсэбөө 117 процентдэ хүргэhэн байна.

Зун, намарай сагта гүрэндэ тушаагдаха хонидые бэлшээн таргалуулха талаар хонишод ехээр оролдоно. Тэрэнэй ашаар хонин гүрэндэ дунда зэргээр 40,3 килограмм шэгнүүртэйгээр тушаагдаа. Эндэ хонишон Гымсэн Буянтуев, Антон Шабари, Самбу Галсанов гэгшэдэй аша габьяа ехэ. Эдэнэр тус бүридөө 1100—1200 хони бэлшээн таргалуулжа, хонин бүхэниие дунда зэргээр 52—54 килограмм шэгнүүртэйгээр тушааhан байна бшуу. Гүрэндэ тушаагдаhан бүхы 3600 хонидой 89 процентнь тарган,, эрхим тарган гэhэн сэгнэлтэтэйгээр абтаа. Эдэ хонид холын бэлшээридэ адуулагдаhан байна.

Совхозой haалишад, мал адуулагшад урда жэлнүүдтэл адли эршэтэй hайнаар ажаллажа байна. Үнгэрhэн 10 hарын туршада совхозой үнеэн бүриhөө дунда зэргээр 2117 килограмм hүн haагдажа, бэлэдхэлэй пунктда 13.660 центнер оруулагдаа. Энэмнай нёдондоной энэ үеынхиhөө 600 центнерээр ехэ болоно. Илангаяа Вершинскэ, Билюутын фермэнүүдэй коллективууд амжалтатай гараба. Вершинскэ фермынхид энэ үедэ үнеэн бүриhөө 2895 килограмм, Билюутын фермын коллектив—2267 килограмм hү haahан байна.

Манай совхозой эрхим haалишан, Социалис Ажалай Герой Надежда Лазаревна Тадвашкина даажа байhан 19 үнеэдэйнгээ тус бүриhөө 5256 килограмм hү haажа, хамта дээрэнь 1000 центнер hү тушаагаа. Энэ haалишан табан жэлэй туршада 2900 центнер hү haaxa гэhэн түсэбөө арбаад хоногhоо гэхэ гү, али декабриин эхеэр дүүргэхээ байна.

Ажалша бэрхэ haалишад совхоздомнай олон. Вершинскэ фермын haалишан Раиса Цыбикова энэ үедэ үнеэн бүриhөө 3491 килограмм, Ханда Галданова—3071, Мария Нимаева—3031 килограмм hү haагаад байнхай.

Мүнөө совхозой haалишад, мал адуулагшад яруунынхидай үүсхэлые халуунаар дэмжэжэ, энэ үбэлжэлгын үедэ (7 hара) үнеэн бүриhөө 1250 килограмм hү haaxa уялга абанхай. Манай түрүү haалишад энэ болзорто үнеэн бүриhөө 1500—1800 килограмм hү haaxa байhанаа мэдүүлээ. Тиигэжэ совхознай энэ жэлэй түсэбhөө гадуур адагынь 2600 центнер hү гүрэндэ тушаахаар хараална.

Һаалишад, малшад абаhан уялгаяа бэелүүлхын түлөө бүхы хүсөөрөө оролдожо байна. Бутаруулагдаhан hолоомон, таряа талханай зүйл халуун уhанда, уурална буйлуулагдажа, үнеэдтэ үгтэнэ.

Байгша ондо гүрэндэ мяха тушааха түсэб амжалтатайгаар бэелүүлэгдээ гэжэ дээрэ хэлэгдэhэн байна. Энээндэ манай үхэршэд, хонишодой эдэбхитэ ажал ехээр нүлөөлөө. Гүрэндэ hайса бэлшээн шахан таргалуулагдаhан үхэр, хонид тушаагдаа. Үхэрнүүд дунда зэргээр 320 килограммтайгаар абтаа. Ерэхэ жэлэй эхеэр тушаагдаха 174 үхэр мүнөө шахан таргалуулагдажа байна.

Гүрэндэ мяха тушааха түсэбөө үлүүлэн дүүргэхэ зуураа, совхознай малай тоо олошоруулха түсэбөө бүхы талаарнь дүүргэхэ юм. Жэлэй эсэстэ хони, үхэр түсэбhөө үлүү байхаар.

Энэ жэлдэ ута намар боложо, тэжээл яhала алмагдаба. Саашадаа үбhэ тэжээлээ гамтайгаар гаргашалжа, адууhа малаа гарзагүйгөөр ондо оруулхын, ашаг шэмыень дээшэлүүлхын түлөө отара, гүүртэ бүхэндэ малшад оролдоно. Илангаяа тэжээл буйлуулха хэрэгтэ ехэ анхарал табигдана.

Энэ жэлдэ бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ амжалта туйлаhанайнгаа түлөө 10 малшад орден, медальнуудта, шагналда хүртөө. Эдэ бүгэдэ совхозой малшадые шэн габьяата ажалда, шэнэ амжалтада зоригжуулна. Эдэнэрэй hанаhандаа хүрэхэ, hарбайhанаа абажа шадаха байhанда hэжэггүй.

А. ГУСЕВ.
Сэлэнгын совхозой директор.

Н. В. Подгорный Канадын гадаадын хэрэгүүдэй министр М. Шарптай уулзажа хөөрэлдэбэ

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ерээд байhан Канадын гадаадын хэрэгүүдэй министр Митчел Шарптай ноябриин 20-до Кремль соо уулзаба.

Совет-канадын харилсаа хүгжөөхэ асуудалнууд, хоёр талые hонирхуулhан уласхоорондын зарим асуудалнууд хани ёhоной оршон байдалда үнгэрhэн хөөрэлдөөнэй үедэ зүбшэлэгдөө. Һайн, хани хүршэ ёhоной харилсаагаа саашадань бэхижүүлхэ, ашаа үрэ ехэтэй холбоо барисаагаа үргэдхэхэ хүсэлэнтэй байhанаа Советскэ Союз, Канада мэдүүлбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко, Советскэ Союзhаа Канадада байдаг элшэн сайд А. Н. Яковлев, Канадын гадаадын хэрэгүүдэй министрэй орлогшо Дж. Холстед, Канадаhаа Советскэ Союзда байдаг элшэн сайд Роберт А. Д. Форд болон бусад тусхай тушаалтад хөөрэлдөөндэ хабаадаа.

(ТАСС).

„Космос-608" ниидхүүлэгдэбэ

Газарые тойрон дабшадаг «Космос-608» гэжэ ээлжээтэ хэмэл одон 1973 оной ноябриин 20-до Советскэ Союзhаа табигдаба.

Хэмэл одон дээрэ тодхогдон табигдаhан аппаратура гэмгүй hайнаар хүдэлнэ. Абтаhан мэдээсэлнүүд залан жолоодолгын,тоолон тодорхойлолгын түбтэ шэнжэлэгдэжэ байна.

(ТАСС).

Узбекистанай компартиин Централина Комитедтэ, Узбегэй ССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ, Узбегэй ССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

Ажалай ехэ илалтаарнь — социалис уялгануудаа дүүргэжэ, 4 миллион 900 мянган тонно хлопок гүрэндэ худалдаhаарнь КПСС-эй Централина Комитет, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет Узбекистанай колхозникуудые, совхозуудай хүдэлмэришэдые, хүдөө ба уhанай ажахын механизаторнуудые, мэргэжэлтэдые, эрдэмтэдые, хүдөө ажахын ба бэлэдхэлэй зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдые, городуудай ажалшадые, hургуулинуудай коллективүүдые, партийна, совет, профсоюзай, комсомолой хүдэлмэрилэгшэдые, тодорхойлон хэлэхэдэ, хлопогой үндэр баян ургаса абахын түлөө тэмсэлдэ эдэбхитэйгээр хабаадаhан бүхы хүнүүдые халуунаар амаршална.

Иимэ ехэ хлопок гүрэндэ түрүүшынхеэ худалдалга оронной хүдөө ажахые хүгжөөхэ, совет арадай ажана байдал hайжаруулха талаар КПСС-эй XXIV съездын Директивэнүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхэ хэрэгтэ республикын оруулhан туйлай ехэ туhа нэмэри болоно.

Узбекистанай хүдөө ба уhанай ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй, бүхы ажалшадай шэн габьяата ажалай ашаар, республикын партийна, совет, профсоюзай, комсомолой организацинуудай, ажахын зургаануудай эмхидхэлэй ба политическэ ехэ хүдэлмэриин ашаар эдэ амжалтанууд туйлагдаха аргатай болоhон байна.

Узбегэй ССР-эй хүдөө ажахын ажалшад эршэтэ габшагай ажалаараа газар таряалан элдүүрилгэдэ шэнэ амжалтануудые туйлахын, мал ажалые хурдан түргөөр хүгжөөхын түлөө тэмсэл дэлгэрүүлхэ, хүдөө ажахын бүхы продуктнуудые үйлэдбэрилжэ, гүрэндэ худалдаха талаар табан жэлэй түсэбэй даабарине нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэхэ гээд найдажа байhанаа КПСС-эй ЦК, СССР-эй Верховно Соведэй Президиум, СССР-эй Министрнүүдэй Совет мэдүүлнэ.

КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ | **СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ** | **СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ**

Л. И. БРЕЖНЕВ Ж. МАРШЕТЭЙ уулзаба

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев Францын Компартиин Генеральна секретарь Ж. Маршетэй байгша оной ноябриин 18—19-дэ уулзажа, хөөрэлдэhэн байна. КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат, КПСС-эй ЦК-гай секретарь Б. Н. Пономарёв, ФКП-гэй ЦК-гай гэшүүн, ФКП-гэй ЦК-гай уласхоорондын таhагые даагша Ж. Канапа уулзалгада хабаадаа.

Хани халуун, нүхэр ёhоной оршон байдалда үнгэрhэн хөөрэлдөөнүүдэй үедэ үргэн олон асуудалнуудаар hанамжануудаа хэлсэбэ.

КПСС-эй ба ФКП-гэй ажал ябуулга тухай нүхэд Л. И. Брежнев, Ж. Марше нэгэ нэгэндээ элидхэн мэдээсэhэн байна. Марксизм-ленинизмын, пролетарска интернационализмын гол ёhонуудта үндэhэлэн, КПСС-эй ба Францын Компартиин хоорондохи аха дүүгэй харилсаан улам хүгжэжэ байна гэжэ эдэнэр баталба. Энээнтэй дашарамдуулан, 1971, 1972 онуудта абтаhан хамтын документнүүдые тэмдэглэхэ зуураа, эдэнэр хүсэндөө байhаар гэжэ заабад.

Советскэ Союзай ба бусад социалис оронуудай, Коммунис партинуудай, хүдэлмэришэнэй болон демократическа бүхы хүдэлөөнэй залан сэхэ тэмсэлэй ашаар, империализмда эсэргүү хүсэнүүдэй нэгэдэhэнэй ашаар, hүүлэй үедэ дэлхэй дээрэ hайн хубилалтанууд боложе, амгалан ёhоор зэргэ оршолгын, ленинскэ гол ёhонууд ондо ондоо нийтын байгуулалтатай оронуудай хоорондохи харилсаанай жама ёhон болоожо байна гээд баталба.

Гэхэ зуура, шахардуу байдал hулаpуулха хэрэгтэ туйлагдаhан амжалтанууд уласхоорондын оршом соо, капиталай оронуудта ангиин тэмсэлые hулаpуулха ёhогүй, түгшүүрил hуларуулгые саашадань хүгжөөлгэдэ империалис хүсэнүүдэй тойбо татаха hэдэлгэнүүдэй урда арадуудай hэримжэтэй байлгые балартуулха ёhогүй гэжэ нүхэд Л. И. Брежнев, Ж. Марше тэмдэглээ.

Уласхоорондын оршон байдал hайжаруулгада бүхы оронуудай, ехэ ба багашье оронуудай эдэбхитэйгээр хабаадахынь түлөө тэмсэхэ, шахардуу байдал hулаpуулгада, уласхоорондын харилсаа холбоондо эсэргүү «хүсэн түгэс агууехэ гүрэнүүд» бүхы дэлхэйе зонхилхо ёhотой гэhэн худал хуурмаг теориие буруушааhан байна.

Израилиин эзэрхэг түримхэй ябуулгануудай хойшолонгуудые усадхахын түлөө араб арадуудай үнэн зүб тэмсэлые КПСС, ФКП заабол дэмжэхэ юм гэжэ дахин мэдүүлээд, ООН-ой Аюулгүйн Соведэй мэдээжэ тогтоолнуудай дары бэелүүлэгдэхэ байhан тухай хэлэбэ.

Вьетнамай асуудалаар Париждахи хэлсээе сайгон захиргаанай бүдүүлигээр эбдэжэ байhые тэмдэглэхэдээ, энэ хэлсээ наринаар сахиха эрилтэ табин, вьетнам арадтай hанал нэгэтэй байhанаа баталаа.

Чилиин сэрэгэй хунтын гэмтэ ябуулгануудые, шуhата муухай хардалга мүрдэлгэнүүдые нүхэд Л. И. Брежнев, Ж. Марше КПСС-эй ба ФКП-гэй үмэнэhөө буруушаан, Чилиин коммунистнуудтай, социалистнуудтай болон бусад демократнуудтай совет, француз коммунистнуудай hанал нэгэтэй байhан тухай мэдүүлбэ. Чилиин арадай үнэн хэрэгэй илан мандалгада найдажа байhанаа эдэнэр мэдүүлээ.

СССР-эй ба Францын хоорондохи, совет, француз арадуудай хоорондохи хани барисаанай, харилсаа холбооной хүгжэлгэ Европодо, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдал хангаха хэрэгтэ шухала удха шанартай байна гэжэ Л. И. Брежнев, Ж. Марше тэмдэглэбэ. Хоёр ороной хоорондын харилсаа үргэдхэхэ ехэ арга боломжонуудай бии байhые эдэнэр тэмдэглэн, эдэ арга боломжонуудые хэрэглэлгэдэ тойбо татадаг бүхы юумэ, нэн түрүүн Советскэ Союзда зүрюу харша буржуазна номнолые буруушааhан байна.

Арадуудай гол дайсан — империализмда эсэргүү тэмсэлдэ Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай, империализмда эсэргүү бүхы хүсэнүүдэй ябуулгануудай нэгэдэл бэхижүүлгэ мүнөөнэй үе шатада гол шухала удха шанартай гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев, нүхэр Ж. Марше тэмдэглээд, энэ зорилго туйлалгада шэглүүлэгдэhэн бүхы алхамуудые дэмжэхэ хэрэгтэй гээд баталба. Дэлхэй дээрэхи байдалай хүгжэн хубилжа байhанhаа уламжалан, дэлхэйн хүгжэлтын али бүхы шэнэ үзэгдэлнүүдтэ болгоомжотой hайнаар хандажа, мүнөө үе сагта таарама тобшололнуудые хэхыень, хүдэлмэриин ба тэмсэлэй зүб арга онол элирхэйлэн олохыень революционно хүсэнүүдhээ эринэ. Адли тэгшэ эрхэтэй, нэгэ нэгэеэ хүндэлэлгын, дотоодынгоо хэрэгтэ хамааралсахагүй байлгын гол үндэhэн hуури дээрэ демократическа бүхы хүсэнүүдэй (эдэнэй дунда социалис партинуудые оруулалсан) хамтын ябуулгануудые хэжэ байhаниинь ехэ удха шанартай.

Эб найрамдалай, арадуудай аюулгүй байдалай, уласхоорондын харилсаа холбооной түлөө хүдэлөөндэ шэнэ хүсэ нэмээhэн Эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй Москвада болоhон бүхэдэлхэйн конгрессэй амжалтые Л. И. Брежнев, Ж. Марше амаршалба.

Хархис хүсэнүүдэй зүрюу ябуулгануудые хэжэ байгаашье hаань, шахардуу байдал hулаpуулха хэрэгтэ, эб найрамдалай, демократиин ба социализмын түлөө тэмсэлдэ саашадаашье шэнэ амжалтануудые туйлаха бүхы арга боломжонууд бии гэжэ гээд найдажа байhанаа эдэнэр мэдүүлээ.

(ТАСС).

Мүнөө үедэ республикымнай хүдөө ажахын гол hалбари болохо мал ажалай хүдэлмэрилэгшэд 1973—1974 онуудай үбэлжэлгын тон харюусалгатай хаhада хүдэлжэ байна. Үбэлэй шэмэрүүн хүйтэн үедэ ниитын адууhа мал hайнаар хэрууhалха, ашаг шэмнэгь бүри арьбадхаха, гүрэндэ ехээр hү, мяха, ноохо, үндэгэ болон бусад продуктнуудые үгэхын түлөө тэмсэжэ орёбо. Энэ шиидхэхы шанартай хаhада ажахынуудай профсоюзна организацинууд «малшадай ажал хэрэгтэ нүлөөлхы ехэ үүргэ дүүргэхэ » уялгатай байhаниинь эли. Тиимэhээ мал ажалдахи энэ орёо сагые эмхи гуримтайгаар, амжалта ехэтэйгээр үнгэргэхэ тэмсэлдэ өөhэдынгөө хубитые оруулалсахаар зориг жонхой.

Малшада дунда дэлгэрhэн бүхэсо..на социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаhан манай республикын хонишод, үхэршэд, адуушад, hаалишад, тугалшад, гахайшад, шубуушад нилээд амжалтатайгаар ажаллаа. Республикын 559 түрүүшүүл гүрэн түрын үндэр шагнал — орден, медальнуудта хүртөө hэн.

Бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ илаhан Улаан-Үдын аймаг КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай Улаан тугта хүртөө hааб даа. Энэ аймагай ажахынууд юhэн hарын туршада урда үеынхитэй сасуулхада, мяха абалга 1,3 дахин, hү — 5,2 процент, үндэгэ — 1,5 дахин дээшэлүүлhэн байна. Мүн Зэдын аймагай «Мир», Бэшүүрэй аймагай «Победа». Түнхэнэй аймагай «Сибиряк», Улаан-Үдын аймагай «Маяк», Прибайкалиин аймагай «Заветы Ильича» колхозууд ехэ амжалтануудые түйлаhанайнгаа түлөө СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай Улаан тугуудта хүртөө hэн.

Хурамхаанай, Захааминай, Хоринин, Хэжэнгын, Яруунын аймагуудай ажалшад мүн лэ яhала hайн амжалта туйлажа шадаа гэжэ магтуулна. Жэшээлхэдэ, Яруунын аймаг гурбадахи шиидхэхы жэлэй юhэн hарын дүнгөөр гүрэндэ мяха худалдалгаяа 108 процент, hү — 113 процент, ноохо — 108 процент дүүргэжэ, аймагуудай дунда дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ илажа гараа. Имагтал үбэлжэлгын үедэ ниитынгээ адууhа малые hайнаар харууhалжа амжаhанай үрэ дүн саашанхи хэрэг үйлэдэнь ниимэ урагшатайгаар нүлөөлбэ бшуу.

Түрүү ажахынуудай ямар аргаар, хайшан гэжэ нимэ амжалтануудые туйлаhан тушаань тобшохоноор тогтолтой хаш. Нэн түрүүндэ тэндэ социалис мүрысөөнэй эмхидхэл hайн байhан, малшалай культурна ажаhуудалайнь үдэр бүриин эрилтэ, хэрэглэмжые хангалтада анхарал ехээр хандуулагдалаг байгаа гэшэ. Малшадай үдэр бүриин хэрэглэмжэ гэдэгые юун гэжэ ойлгохо ёhотойб? Нэгэдэхеэр, соёл культурын, ниитэ-политическэ хүдэлмэри эмхидхэлгэ: хоёрдохёор, хүн зоной ажаhуудалай хэрэглэмжэ хангалгын, медицинскэ, худалдаа наймаанай эмхи зургаануудай туhаламжа; гурбадахяар, гэр байрынь талаар түбхинүүлгэ болоно. Эдэ бүгэдэ эрилтэнүүдые жэншэдгүйгөөр хүсэлдүүлжэ байхын тула энээндэ хабаатай эмхи зургаанууд, албан газарнууд тусхай хэмжээ ябуулгануудые хараалха, тэрэнээ заатагүй дүүргэдэг байха уялгатай. Тиимэhээ мал ажал дээрэ хүдэлжэ байhан хүн тухай анхаралаа ходо табижа байха ёhотойбди.

Зэдын аймагай «Мир» колхоздо энэ хүдэлмэриин хэр зэргээр бэелүүлэгдэhэниие жэшээ болгон хараад үзэе (түрүүлэгшэнь нүхэр Цыбикжапов, профкомой түрүүлэгшэ нүхэр Хогоев). Энэ колхозые социалис мүрысөөндэ шалгараhан коллективүүдые тоолоходоо дурдаа hэмди. Тиимэhээ эндэхи колхознигуудай түйлаhан амжалта зүн дэгээн бүтээ бэшэ, харин малшадайнгаа ажабайдал тушаа ходо анхаржа байдагhаань энэ үндэhэтэй байгаа гээд батадхая.

Нёдондоной үбэлжэлгын эхилхэдэ малшадай гэр байра саб байса заhагданхай байгаа. Мүн тэжээлынь шэрэгдэжэ асарагданхай байhаниинь али зэргын аша туhатай зүйл болоо гээшэб!

Малшадые соёл культурын талаар хангаха хүдэлмэри комплексноор, таhалгаряагүй ябуулагдадаг байhан юм. Гарагай табан бүхэндэ колхозой правлени зорюута автобус үгэжэ, медик, библиотекарь, лектор, парикмахер, соёлшод сугтаа ябажа, ойро, холын малшадые яhаламшье баясуулдаг байгаа гээшэ. Тэрэ үдэр автолавка заалhаа тэдэнтэй хамта ябалсажа, малшадта шухала хэрэгтэй эд бараа, эдеэ хоолой зүйлнүүдые худалдадаг hэн.

Тосхонhоо таhархай байжа хүдэлдэг малшадай үхибүүдэй байха интернат эндэ бии. Тиимэhээ эхэ, эсэгэнэрынь тэдэндээ hанаагаа зобонгүй ажалаа хэхэ аргатай байна бшуу. Мүн 140 үхибүүнэй багтаамжатай яслисад колхозой түб тосхондо баригданхай. 40 гаран багашуулынь 5 үдэрэй туршада гэртээ ошонгүй саадтаа байдаг юм. Эдэнэрэй олонхинь малшадай үхибүүд байhаниинь эли.

Хоринин аймагай Үдын, Анаагай, Кабанскын аймагай Кабанскын, Хэжэнгын аймагай Загаhатын, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Забайкалец» совхозуудад, Улаан-Үдын аймагай «Маяк», Хяагтын аймагай «Родина» колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд профсоюзна организацинууд малшад тушаагаа анхаралаа ингэжэ табинагүй. Тэрээнhээ болоо гээгдэжэ, гарза гайда орохо бшуу. Жэшээ болгон Улаан-Үдын аймагай Улаан-Үдын совхоз (директорынь нүхэр Мошкович) абаад харая. Эндэ фермэ, отара, гүүртэнүүдhээ байха совхозой түб Таежный тосхондо клуб, библиотекэ, улаан буланшье үгы. Тиимэhээ хүдэлмэришэд кино харахаяа город ерэдэг байха юм. Эндэ медпункт баhал үгы hэн тулань совхозой малшад Мелькомбинат ерэжэ бэеэ үзүүлдэг байна. Мүн промышленна эд бараа худалдаха магазин үгы. Автолавка оройдоошье ябадаггүй. Тиимэhээ малшад ажалаа хэхын оронд, аяар Улаан-Үдэ ерэжэ, магазинаар ябана, хэрэгтэй юумэеэ худалдажа абана.

СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын, хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай Улаан тугта хүртэhэн Ажалай Улаан Тугай орденто Түнхэнэй аймагай «Сибиряк» колхоз яhала hайн амжалтатайгаар үнгэрэгшэ үбэлжэлгые дүүргээ hэн. Гэбэшье эндэ элдэб дутуу дунданууд баhал бии. Жэшээлхэдэ, үхибүүдэй hургуулиhаа тарахадань гэр гэртэнь машинаар асардаггүй, хүргэдэггүй. Колхоздонь автобус бии. Тиибэшье hаань үхибүүд 5—8 километр ябагаар ябаха баатай болоно.

Эдэ мэтын дутуу дунданууд Прибайкалиин аймагай «Заветы Ильича» колхоздо, Загарайн аймагай Онохойн совхоздо мүн лэ үзэгдэхэ юм. Жэшээлхэдэ, «Заветы Ильича» колхоздо уран hайханай бүлгэмүүд эмхидхэгдээгүй, спортивна хүдэлмэри ябуулагдаагүй байна. Тээд хүгжэмэй инструментнүүдые, спортивна хэрэгсэлнүүдые худалдажа абаагүй сагтань энэ шухала хэрэг юун бүтэхэб даа.

Үбэлжэлгэ hайнаар үнгэргэхын тулада худалдаа наймаанай, хүн зоной ажаhуудалай эрилтэ, хэрэглэмжэ хангалгын эмхи зургаануудай хүдэлмэри, илангала хүдөө нютагуудта, hайжаруулха тон шухала болоно. Тиихэдэ нэн түрүүн автолавкануудай, нүүдэл мастерскойнуудай хүдэлмэри hайжаруулха ёhотойбди.

Потребсоюзай Буряадай правлени болон худалдаа наймаанай хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обком энэ шухала хаhада ехэ юумэ хэхэ уялгатай. Нёдондо малшадые эрхимээр хангаhан автолавкын наймаалагшадые элирүүлхын тулада конкурс соносхогдоо hэн. Тэрэ үе соо 109 автолавка малшадые хангажа, 5 миллион 264 мянган түхэригэй эд бараан, эдеэ хоолой зүйлнүүд худалдагдажа, ажалшадай 7525 захяа дүүргэгдээ юм.

Гэбэшье Хяагтын, Улаан-Үдын, Прибайкалиин, Түнхэнэй, Зэдын, Хурамхаанай аймагуудта энэ хүдэлмэри муугаар ябуулагдаа.

Эндэ тон хэрэгтэй эд бараан магазинуудта, автолавканууд байдаггүй, автолавканууд саг соогоо фермэ, гүүртэ, отаранууддаар ябадаггүй байhан байна. Хирамнай-Адаг, Шэнэ-Десятниково, Хилганта, Мөөрөөшэ тосхонуудта талханай зүйлнүүд муугаар асарагдадаг, хилээмэнийнь муу шанартай байдаг байгаа. Харин Прибайкалиин аймагай Покровко тосхондо ажаhуудаг зон Сэлэнгэ мүрэнүүе онгосоор гаража, хүршэ Ильинкэhээ хилээмэ абаха баатай болодог байгаа юм. Тиимэhээ худалдаа наймаанай эмхи зургаанууд ажал хүдэлмэрээ бүри hайжаруулжа, хүдөөгэй ажалшадай эрилтэ гүйсэдөөр хангахын түлөө тэмсэхэ ёhотой болоно.

Һүүлэй үедэ хүн зоной ажаhуудалай үдэр үдэрэй эрилтэ хэрэглэмжэ хангалгын эмхи зургаануудай хүдэлмэри яhала hайжараа гэжэ тэмдэглэмээр. Хүдөө нютагуудта 312 нимэ эмхи зургаанууд: комбинадууд, ательенүүд, мастерскойнууд мүнөө үедэ хүдэлжэ байна.

Энээнhээ уламжалан хэлэхэдэ, тус хүдэлмэридэмнай дутуу дунданууд баhал бии. Хүн зоной үдэр үдэрэй эрилтэ хэрэглэмжэ хангалгын эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд малшадай захяануудые шанар hайнтайгаар, саг болзор соонь дүүргэжэ шаданагүй. Мүн телевизор болон радио-түхеэрэлгэнүүдэ заhуулха, хубсаhаяа сэбэрлүүлхэ, оюулха арга боломжогүй байhан тула ажалайнгаа үеын үнэтэй саг хаяжа, аймагай түб тосхон гү, али городшье ерэхэ ушар гарадаг байна. Ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй энээндэ анхаралаа ёhоор хандуулдаггүй байhаниинь эндэhээ элирнэ.

Һүүлэй үедэ медицинскэ эмхи зургаанууд малшадые хангалгала шанар hайнтай болгохын тулада яhала олон хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлээ. Хүдөөгэй эмшэлгэ-hэргылэмжын эмхи зургаануудай эмхидхэлдэ, ажал ябуулгадань, дээдэ болон дунда hургуулитай медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдөөр тэдэниие гүйсэдөөр бүридхэхэ хэрэгтэ горитой анхарал хандуулагдаа юм. Һаяиай нүүдэл амбулаторинуудые эмхидхэдэг заншалтай болонхойбди. Тиимэhээ холын гүүртэ, отарануудта манай медигүүд урда найхиhаа оло дахин айлшаладаг болоо.

Мүнөө жэлэй үбэлжэлгые hайнаар үнгэргэхын тулада урда жэлнүүдэйнгээ дутуу дундануудые хараадаа абажа, тэдэнээ усадхажа, хүдэлмэриеэ улам hайжаруулха зорилготой байhанаа хүн бүхэн ойлгожо ябаха ёhотой. Нэн түрүүн хамтын профсоюзна суглаануудые үнгэргэжэ, малшан, бригада, фермэ, отделени бүхэн социалис уялгаяа элирүүлэн абаха, тэрэнээ дүүргэхын тулада юу хэхэ байhанаа хөөрэлдэхэ, арга боломжонуудаа гүйсэдөөр хэрэглэн хүдэлхые оролдохо ха юм.

Профсоюзна комитедүүд ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдтэй хамта малшадые хангаха талаар бэелүүлхэ хэмжээ ябуулгануудайнгаа хэр дүүргэгдэжэ, хэгдэжэ байhыень шалгажа байха уялгатай байhаниинь эли.

Мүн хүмүүжүүлгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулжа, хүдөөгэй медицинскэ, соёл культурын, хүн зоной ажаhуудалай үдэр үдэрэй эрилтэ, хэрэглэмжэ хангалгын эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй гол анхарал мал- [illegible]

ХАЛУУН АНХАРАЛААР ХҮРЕЭЛЗЭ

КПСС-эй XXIV

СЪЕЗДЫН ШИИДХЭБЭРИ

БЭЕЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ

Зурагаал ТҮРҮҮ ҺААЛИШАДАЙ НЭГЭН

Хайшаашье хара хада уула, хүжэ үргэн ой тайга. Хада уулын хабшал бүриhөө харьялан урдаhан шарьяа горход. Булагта, Бурhалтай, Бордошо, Баруун, зүүн, хойто хүндынүүд, Сээжэ, Сыхеэрхэ, Бажагар — нимэ нэрэтэй голнуудаар хүреэлэгдэhэн Михайловка hуурииhаа бага зэргэ доошолоод ошоходо, hаяхан түбхинэhэн Ехэ-Нуурын фермэ оршодог.

Энэ фермын hаалишад жэлэй дүрбэн сагта hү hаали дээшэлүүлхын хойноhоо бүхы шадалаараа оролдодог. Эдэ үнэн шударгы hаалишадай дунда эгээл үнинэй, эгээл ахамад hаалишан Дари Дансаруновна Гырылова ажалладаг юм. Дари Дансаруновна мүнөө таби наhанда дабаашье hаа, хүнгэн сарюун, хамагhаа түрүүлэн харанхые харанхы гэнгүй, эртэлэн бодожо, хүнэг hуулгануудаа хангируулhаар hаамхай үнеэдэйнгээ байрэ тээшэ шамдадаг заншалтай. Энэ ахамад hаалишан үнэн шударгыгаар ажаллахаhаа гадна, ниитын хэрэгтэ хододоо хабаадалсажа, фермэ дээрэ болоhон дутуу дунданоудые, алдуу эндүүе зай суулхын хойноhоо оролдожо, залуу hаалишадта зүбшэл үгэжэ ябадаг юм. Нимэ үнэн сэхэ, урагшаа hанаатай, ажалша бүхэриг хүнүүдтэ мүнөө үе сагай зон угаа дуратай. «Сагайнгаа эрхэ байдалые ёhотоор ойлгодог, хүндэлдэг хүн гээшэ» гээд абаhаар лэ хөөрэлдэдэг.

... 1939 оной январь hарын эхеэр hэн. Бургалтаи нютагhаа арба гаран модоной зайда оршодог «Участок» гэжэ газарта байратай hү hаалиин фермэ бии болоо. Энэ фермэдэ тэрэ үедэ минии Цыдэнжап нагасатаа ажалладаг байгаа. Тэрэ үедэ заахан үхибүүн ябахадаа, үбэлэй амаралтын үедэ нагасындаа айлшалhанаа элихэн hанагшаб. Нэгэ жабартай хүйтэн үдэшэ залуухан басаган нагасындам орожо ерээд, хуур абажа, тэрэ үеын буряад дуунуудай аялгануудые ехэл ханамжатай гоёор наадагша hэн. Тиихэдэ эгээл түрүүн Дари Дансаруновнае хараа бэлэйб. Хойто үглөөнь мэдэхэдэмни, hаалишан болоожо, энэ фермэдэ ерэhэн байгаа.

Тэрэ гэhээр алар гушаа дүрбэн жэл үнгэршөө. Тэрэ гэhээр Дари Дансаруновна hаалиингаа фермые орхёогүй. Мүнөө болотор тэрэл ажалдаа үнэн сэхээр ажаллажа ябана. Энэ хугасаа соо hааhан hүыень, тэнжээhэн тугалнуудыень тоолоожо барашагүй.

— Бүри бага ябахадаа, эжыгээ дахажа, үнеэдэй хүхэ дэлэн шоборжо hураhан байгааб. Ондоо юушье хэхэ hэнбиб даа. Һургуули hударта ябаха сагшье тэрэ үедэ ээлтэй байгаа. Анханай малшан болохо табисууртай байhан хүн гээшэлби, — гэжэ Дари Дансаруновна нэгэтэ хөөрөө бэлэй.

— Манай Дари үнинэй hаалишан хадаа баян дэлгэр дуршэлөө бусадта дамжуулан үгэдэг, залуу hаалишадта туhалдаг, хамтын хэрэгтэй түлөө хам оролсодог hайн hайхан заншалтай юм. Тиимэhээ нүхэдэйнгөө дунда хүндэтэй болонхой, — гэжэ фермые даагша Василий Иванович Максимов хэлэдэг.

...1972 ондо Захааминай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо дунда зэргээр hаамхай үнеэн бүриhөө 1465 килограмм hүнэй hаагдаhан байхада, Дари Дансаруновна 1562 килограмм hү абажа, түрэл колхоздоо түрүүлhэн байна. Байгша ондо даалгагдаhан үнеэн бүриhөө 1550 килограммhaa бага бэшэ hү hааха уялгаяа нэгэ hараар урдшалан дүүргэхын түлөө мүнөө оролдожо байна. Энэ жэлэй арбан hара соо үнеэн бүриhөө 1414 килограмм hү hаагаад байнхай. Тэрэнhээ гадна даажа абаhан 20 үнеэнhээ 19 тугал абажа, хоролтогүйгөөр түлжүүлээ.

Мал ажалай түрүүшүүлые СССР-эй орден, медальнуудаар шагнаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ соо Дари Дансаруновна Гырыловагай нэрые уншахадаа, суг хүдэлдэг нүхэдынь, нютагаархидынь ехэтэ баясаа hэн. Тиигэншьегүй яахаб даа. Үе наhаа соогоо үнэн сэдьхэлhээ оролдожо ажалладаг, урагшаа hанаатай хүн хэн бэ гэжэ нютаг зон абаhаар лэ мэдэдэг байна бшуу.

Үнгэрэгшэ үбэлжэлгын үедэ малшадай дунда бүхэсоюзна социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй, ВЛКСМ-эй ЦК-гай тогтоолые зүбшэн хэлсэхэ үедэ аймаг соогоо эрхимдэ тоотой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой (мүнөө Михайловскын совхоз) түрүү hаалишан Дари Гырылова тэрэ тогтоолые hайшаан дэмжэжэ, бусад hаалишадаа энэ мүрысөөндэ хам оролсохые уряалhан юм. Энээнэй ашa габьяань мүнөө намар эли тодоор гэршэлжэ үгэбэ. Юуб гэхэдэ, Дари Дансаруновнагай хүдэлжэ байдаг Зүүн-Модоной hү hаалиин фермэдэ баяр баясхалантай байба.

Мал ажалай продуктнуудые абалга ба бэлэдхэлгэ схэдхэхэ бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ түйлаhан амжалтануудайнь түлөө КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй болон облпрофсоведэй Хүндэлэлэй грамота, 1000 түхэриг мүнгэн шан энэ фермын коллективтэ барюулагдаа. Дари Дансаруновна Гырылова «Ажалдаа шалгараhанай түлөө» гэhэн медальда хүртэhэн байна.

«Ажалша хүн арадтаа хүндэтэй» гэhэн арадай сэсэ мэргэн үгэ эндэhээ эхитэй гээшэ ха гээд hанамаар. Үдэр бүри хэдэг ажалдаа яаад лэ, hайн hайхан үльгэр жэшээ харуулан ажалладаг хүниие гүрэн түрэмнай харааhаа хэзээдэшье алдангүй, шударгы hайн ажалыень үндэрөөр сэгнэдэг гээшэ.

Дари Дансаруновнагай ажабайдал үндэhөөрөө хубилаа. Тэрэ баян дэлгэр байдалтай болоо. Табан үхибүүнэй эхэшье hаа, юугээршье дутамаггүй hайн hайхан ажаhууна. Галя үнинэй айл болонхой, Валерий — дээдэ hургуулида, Санжай — Совет Армиин албанда, Клара — совхоздоо ажаллана, Валя нютагайнгаа hургуулида hайнаар hуралсана. Нимэл даа, юрын буряад эхэнэрэй, ажалша эхын аша габьяа.

Ц. НАЙДАНОВ,
совхозой хүдэлмэришэн.
Захааминай аймаг.

СОВЕТ ОРОН...

БАРДАМ ХҮРЭХЭ ТЭЖЭЭЛ

ЛИПЕЦК. Область дотор хаа хаанагүй үхэр мал үбэлэй байрада оруулагдаба. Сенаж дараха түсэб хоёр дахин үлүүлэн дүүргэгдэжэ, ногооной гурил, талха тарянай зүйл, силос нёдондонойхиhoo нилээд ехээр нөөсэлэгдөө.

Мүнөө бүхы фермэнүүдтэ тэжээл буйлуулха тааруу зохид технологи нэбтэрүүлэгдэжэ байна. Тиигэжэ оньhожсруулагдаhан хэдэн зуун цех түхеэрэгдөө.

Афанасьево тосхондо, жэшээнь, тусхай цех-комбинат hаяхан ашаглалгада үгтэбэ. Эндэ гахай үсхэбэрилгын колхоз хоорондын бүлэг барилга бии юм. Хоёр оператор 10 мянган толгой гахайда гурбан янзын эдеэ — э х э гахайнуудта, поршоонхонуудта бэлдэнэ. Элдэб холисотой тэжээл багаар гаргашалжа, гахайн мяха ехээр үйлэдбэрилхэ арга олдоно. Центнер мяханай өөрынь үнэ сэн дунда зэргээр 15 түхэригөөр хямдараа.

Эндэ үнеэдые харууhалагада илангаяа ехэ анхарал хандуулагдадаг. Үнеэдтэ сенаж, холимог тэжээл, силос, түмhэн үгтэнэ. Һолоомо бусалгаад, бурдуугтай холино. Областиин бүхы шахуу ажахынууд гүрэндэ hү худалдаха жэлэйнгээ түсэбые болзорhoонь урид дүүргэбэ.

СААХАРАЙ СВЕКЛЫН БАЯН УРГАСА

КИЕВ. Дүшэн таба миллион тонно саахарай свекло — Украинын механизаторнуудай энэ жэлдэ түйлаhан амжалта иимэ. Киевскэ, Полтавска, Харьковска областьнуудай колхоз, совхозууд бүхы талмайнгаа ургасые хуряажа абаа. Львовско, Ровенско, Тернопольско областьнууд гектар бүриhөө 300 гаран центнер свекло сутлуулаа.

Октябриин hайндэрэй урда тээ республикын свеклошод эдэбхитэйгээр ажаллаа. Ноябриин 5 болотор бүхы ургаса хуряагдаад байгаа. Мянгаад жолоошон графигаар хараалагдаhанhaa түргөөр заводууд болон тушаан абалгын пунктнуудта свекло зөөнэд. Жэшээнь, Ровенско автопредприятиин жолоошон П. Ющук 20—23 километрhээ үдэр бүри 27—28 тонно түмhэ зөөнэ. Тиигэжэ тэрэ 600 тонно свекло зөөгөө.

Мүнөө республикада арбаад мянган автомашина свекло зөөлгэдэ хүдэлнэ.

ОРОНОЙ ШИНИН ЗАВОДУУДТА

КРАСНОВОДСК. Туркмениин Челекен гэжэ хахад арал дээрэ баригдажа байhан эhэ тортогой заводой технологическа түхеэрэлгэнүүдэй нэгэн түрүүшынгээ продукци үгэжэ эхилбэ. Предприяти жэлэй турша соо 10 мянган тонно продукци гаргаха юм.

Түхеэрэлгэнүүдые хабсаралга болон заhабарилгын хүдэлмэрие нэгэн доро ябуулhанай ашаар жэлэй hүүл багаар ашаглалгада оруулагдахаар хараалагдаhан энэ завод болзорhoо урид тушаагдахань. Проектээр хараалагдаhан хүсэндөө хүрэхэдэнь, оронойшинэ бүтээдэг предприятинуудта хоёр дахин ехэ эhэ тортог Туркмениhээ эльгээгдэхэ байна.

Шэнэ заводые түүхэй эдээр хангахын тула Котур-Тепе гэжэ уурхайhаа Челекен тээшэ газай сорго татагдаа.

АВТОМАДУУД ВАХТАДА

ФЕРГАНА. Эндэхи нефть болбосоруулгын комбинадай хүдэлмэрие хүтэлэн жолоодохо «Нефть-1» гэжэ автомат түхеэрэлгэ орон дотор түрүүлэн нэбтэрүүлэгдэбэ. Нефть болбосоруулгые автомат оньhон түхеэрэлгэ хинан шалгаха юм. Автомат арга үргэлжэ нэбтэрүүлгые шэнжэлэн үзэдэг бүхэсоюзна түбэй институдта бүтээгдэhэн энэ түхеэрэлгые ашаглахада, нефть таарамжатай hайнаар ябуулагдадаг болохо.

Табан жэлэй дүүрэтэр институт комбинадтай хамта тоhо сэбэрлэлгэ, нефтиин хөө үйлэдбэрилгэ болон бусад ажалда энэ түхеэрэлгые нэбтэрүүлхээр хараална. Хүтэлбэрилгэдэ автомат арга хэрэглэхэдэ, зуугаад мянган түхэриг алмаг... лай бүтээсэ хараа... шэлхэ юм.

ЭЛЕКТРОМОТОР... БЭХИ БОЛО...

КУЙБЫШЕВ. «... кабель» заводто ... градус халуунние ... орёолгын хоёр ... лэдбэрилэгдэжэ эхи... Иимэ утаhан ... бусад орёо хүшэр ... далда хүдэлдэг ... торнуудта ... Энэ утаhан шэлээ... дог, ехэ температу... сэмгэй лаагаар ... Куйбышевайхид... продукци гүрэнэй ... тэмдэгтэ хүртэhэн ...

ҺЭЛЬБЭН ШЭНЭЛЬЭНЭЙ А...

ДОНЕЦК. Түсэб... жэлэй эхинhээ хой... довская» шахтын ... табан миллион тон... малтан абаа. Үнгэр... жэлдэ эды шэнээн ... малтан абахада, ... ехэ саг гараха hэн... малталга сүүдхэдэ ... ноор ургаа.

— Предприятияа ... дээрэнь hэльбэн шэн... ашаар иимэ амжалта... даа, — гэжэ «Тру... гай» ахамад инженер... Ачинович ТАСС-ай ... пондентдэ хэлэбэ. ... лаа зогсоонгүй ... hэльбэн зохёогообди... hэ зөөхэ, бутарган ... машинанууд шэнэлэг... зап дорохи транспор... вейерээр хүдэлдэг ... нүүрhэн рельснүүдээ... дахэеэ болёо. «КМ-87... жэ түрүүшын бүлэг ... ашаглалгада орохон ...

Предприятиин кол... «Донецкоуголь» ко... та түрүүлэн табан ... түрүүшын гурбан жэл... сэбые, энэ жэлэйнгэ... лис уялгануудые ... Түсэбhөө гадуур 90 ... тонно нүүрhэн абтаа... шын тонно бүхэнэйн... жэлэй саада тээхид... лоо, 89 мүнгөөр хям... лоо.

ТОСХОНДОХИ ҺУРА... ЛАЙ ХАЛУУН ХА...

МИНСК. Белорусси... дөө ажахын хоёр зу... гаран ажалшад hура... эхилбэ. Агрозоотех... курсануудта хүнүүд ... hурана.

Коммунис ажалай h... линууд мэдээжэ бол... Тус hургуулинуудта 3... ган, нёдондонойхиноо ... дахин олон хүн hура... литическэ ба эконом... эрдэм шудалалга, түр... дүршэл, ажалшадые ... бодолой талаар хүмү... гэ hуралсалдань ор... Ажалай дүршэл олохо ... бии. Тус hургуулинуу... рүү дүй дүршэл нэбт... хэ зорилготой. Хүдөө ... хын эрдэмэй унив... дүүдтэ 10 мянган хү... гэжэлээ дээшэлүүлнэ.

Һуралсалай шэнэ ... болон программаар х... нүүд үнгэргэгдэнэ. Ка... та экономическа эрдэм... гада ехэ анхарал хан... дана. Республикын ... районуудта байгуула... үйлэдбэриин ажахын... рондын нэгэдэлнүүдэй ... дүршэл эндэ нэбтэрүү... нэ.

ТЭЖЭЭЛ — ҮБЭЛЭЙ БАЙРАНУ...

ДУШАНБЕ. 220 ... тонно бүдүүн тэжээл, ... хинь багсалагдаhан ... хонидой үбэлжэхэ ... нуудта зөөгдөө. Ур... Таджикистанда эды ... нөөсэ тэжээл бэлэ... дэггүй hэн. Энэ үбhэн... рын сабшалангhaa, уhа... даг газарhaa асарагда... нин ажал эрхилдэг Г... ска, Московско, Шаар... районуудай ажахынууд... тэжээлээр илангаяа ... хангагданхай. Хони... хэндэ 300 килограмм ... гү, али бардам хүр... үбhэн үбэлэй бэлшээри... тэ зөөгдөөд байна.

Таарамжатай сагай ... рил hамбаашалан, ко... совхозууд ерэхэ жэлэй ... болотор малай байха ... нуудта багсалагдаhан ... зөөнэ. 500 автомашина, ... цеп шагтагалhан тр... эндэ хэрэглэгдэнэ. Х... болон бусад ашаа зөө... сүлөө гараhан тра... үбhэ шэрэлгэдэ хүдэлгэ... юм. Ажахынууд үшөө ... мянган тонно бүдүүн ... лимог тэжээл зөөхые хар... на.

(ТАСС-ай корр...)

Декабриин тоосоогоор

Хоринин барилга-заhабарилгын управлениин (РСУ) коллектив декабрь hарын тоосоогоор ажаллажа байнхай. Эндэхи барилгашад арбан hарын туршада 542 мянган түхэригэй барилга-заhабарилгын хүдэлмэринүүдые дүүргэхэ түсэбтэй аад, 601,8 мянган түхэригэй ажал хэhэн байна.

А. Даганов, А. Елизов, М. Гуренко, Г. Казазаева гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бригаданууд бүтээсэ ехэтэй ажалаараа бусадай дундаhаа шалгарна. Эдэ бригаданууд 12 айлай байха хоёр дабхар байшан, модо хюреэдэхэ цех болон бусад барилгануудые hайн шанартайгаар бодхоожо, ашаглалгада тушаагаа.

— Модо отолжо бэлэдхэлгэ дээрэ С. Гусляковай бригада эрхим амжалта туйлана. Эдэнэр hара бүриингөө даабари 140 процент дүүргэдэг, — гээд Хоринин РСУ-гай экономист А. Белоусова хөөрэнэ. **Б. ЛАЙДАПОВ.**

Кубаньда намаг газар хатааха талаар ехэ ажал ябуулагдана. Тэрэнэй ашаар Краснодарска хизаарта байгаргай плантацинууд 115 мянган гектараар үргэдхэгдэhэн байна. Энэ жэлдэ уhалагдадаг газарай гектар бүхэнэйнь дунда зэргээр 46,2 центнер ургаса үгөө.

Кубаниин «Приазоврисстрой» гэжэ томо трест энэ талаар ехэ ажал ябуулна. Энэ түсэбтэ табан жэлэй жэлнүүдэй туршада трестын хүдэлмэрилэгшэд 28 мянган гектар газар хатаагаа.

Трестдэ коммунист Л. И. Дузенкын хүтэлбэрилдэг коммунис ажалай нэрэмжэтэ бригада ажалайнгаа амжалтануудаар суурхадаг. Түрүү коллектив СССР-эй мелиораци ба уhанай ажахын министерствын дамжуулгын Улаан тугаар, мүнгэн шангаар. юhэдэхи табан жэлэй түсэбые болзорhoонь урид дүүргэhэнэйнгээ түлөө дурасхаалта вымпелээр шагнагдаhан байна.

Зураг дээрэ: Д. И. Дузенкын бригада.

ТАСС-ай фотохронико.

АНХАРАГТЫ: hонирхолтой дүй дүршэл

ҮБЭЛЭЙ БЭЛШЭЭРИ

Энэ жэлдэ Омско областиин ажахынуудта үбэлдөө хонидые оруулжа адуулхын тула нилээд ехэ газарта обёос баал болгогдожо сабшагдаад, хуряагдангүй орхигдонхой. Үбhэ, зелёнко сабшаад, хуряажа абангүй хээрэнь орхёод, үбэлдөө хонидые оруулжа бэлшээдэг дүй дүршэлые Курумбельскэ талын хонишод анха түрүүн хэрэглэжэ эхилhэн юм.

Нёдондо шэмэрүүн хүйтэн үбэлэй үедэ хонидоо тиигэжэ ондо оруулаад, тэндэхи хонишод зуун эхэ хонин бүхэнhөө 115 хурьга абажа, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлээ. Энэмнай Сибириин эрхэ байдалда эрхим үрэ дүн боломно. Гадна хонидыньшье хүсэ шадалаа алдаагүй, тобир тарган үбэлжэлгые үнгэргөө. «Курумбельский» совхоз зун тариhан обёосоо намар сабшаад, хуряангүй хээрэнь орхижо, хонидоо тэндэ үбэлдөө бэлшээжэ ондо оруулhанай ашаар мянга үлүүтэй тонно үбhэ, силос болон бусад тэжээл алмажа, тэрэнээ ондоо малдаа элбэгээр эдюулхэ аргатай болоо. Тэрэ сабшагдаhан обёосойнгоо бэлшээрине хубаарилан, тусхай хаамагнуудаар загуун хэжэ хорёолоод, багсалhан hолоомоной тюгүүдээр халхабша хээ. Мүн эндэнь хонишодой байха дулаахан вагончигууд табигданхай.

Область дотор бүхыдөө 700 мянга шахуу хонин hүрэг харууhалагдана. Омскын хүдөө ажахын институдай эрдэмтэдэй тодорхойлhоной ёhoop үбэлдөө хонидто тиимэ тусгаар хэмэл бэлшээри эмхидхэхэ гээшэ хонин ажалые түргэнөөр хүгжөөхэ талада ехэхэн ашаг үрэтэй байна.

— Омско областиин «Курумбельский» совхозой, мүн хонидые үсхэбэрилдэг бусад ажахынуудай энэ дүй дүршэл алишье талаараа hонирхолтой, — гэжэ СССР-эй Хүдөө ажахын министерствын тэжээл бэлэдхэхэ, үйлэдбэрилхэ технологиин управлениин начальник Н. К. Евсеев ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө хэлээ.

Хонидые түхэреэн жэл соо хээрэ байлгажа бэлшээхэ гээшэ тиимэшье шэнэ юумэн бэшэ. Хойто-Кавказай Хара газарта, Закавказида, Дунда Азида, Украиныи зүүн урда зүгтэ, Казахстанда, Тувын АССР-тэ хонидынь үбэл, зунгүй бэлшээридэ ябадаг. Баруун Сибирьтэ илангаяа саhа багатай байдаг Омско областиин урда захын нютагуудта энэ арга хэрэглэхэдэ яhала hайн ашаг үрэтэй байhанаа харуулаа. Мүн баhа тэдэнэй хүршэ Новосибирскэ областиин, Алтайн хизаарай зарим районуудта энэ арга хэрэглэжэ болохо байна.

Обёосой ургасые сабшаад, хуряангүй баалтайнь орхиходо саhан доро тэжээл ногоон зандаа hайнаар хадагалагдана ха юм. Тиимэ тэжээлдэ малай бэедэ хэрэгтэй шухала шэмэтэй бодосууд хуу байдаг. Тиимэhээ мал тэрэниие ехэ дуратайгаар эдинэ. Хадагдаhан баалнуудай дээгүүр, доогуураа бага зэргэ мүльhэтэжэ хүрөөдшье байгаа hаань, хонид өөhэдөө хүлөөрөө малтаад ядамаргүй эдидэг. Хэрбээ ехэ саhа бордоhон, hалхи шуурган болоожо, талада байхын аргагүй болоо hаань, хонид эндээнь байhан багсалаатай тюгтэй hолоомо эдинэ ха юм.

Зундаа тарёад, намар тэрэнээ хадажа баал болгоод орхиhон обёос-зеленко гээшэ үбhэ тэжээлдэ ехэ туhа нэмэри болодог байна. Байгша ондо Сибириин ... рим нютагуудта ган гас... боложо, үбhэн, силос баг... бэлэдхэгдэhэн дээрэhээ... хээрэ сабшаад орхиhон об... соогоо хонидоо бэлшээхэд... ехэл туhа болоо. Тииг... шье тэрэ обёос-зеленкые ... ряажа, зөөжэ, hүрилжэ, ... хижо абаха үлүү ажал ... hэнэй хэрэггүй болоно, ... жээл бэлэдхэлгын гарга... hурагтүй хямда болоожо ... нэ бшуу.

(ТАСС).

ЗУРАГЛАЛ

АЖАЛЫНЬ ХАРЮУСАЛГАТАЙ

Анна Ивановна Рябенко ...ртай зултыгаар хөөрэл...дэг, шог зугаатай, хүхюун ...н. Тэрэ Улаан-Үдын нарин ...мбын фабрикын элүүрые ...гаалалтын пунктда меди...нскэ сестрагаар хүдэлдэг. ...эжэ хэлэхэдэмнай тэрэ ...й даадаг ажалай удха хү...гаранагүй. Даадаг ту...лаалынь ондоо юм. Анна ...ановна фабрикын хүдэл...ришэдэй дунда элүүрые ...гаалалтын хүдэлмэри эр...лнэ.

Тэрэнь олон янза, харюу...лгатай. Кабинет соонь эл...б түхеэрэлгэнүүд тодхог...нхой. Зайн талаар шараха ...хеэрэлгэ, рентгенээр хара...а, шүдэ аргалха түхеэрэл...нүүд, тарилга хэхэ, элдэб ...алгалта хэхэ бүхы юумэ...үүд бии. Анна Ивановна ...ирург, терапевт гэхэ мэтэ ...усад мэргэжэлтэдые фабри...ынгаа энэ кабинедтэ ури...г. Тэдэнэй ерэхэ үдэр, саг ...абрикын хүдэлмэришэдэй ...унда уридшалан соносхоо...й байна. Тиигэжэ бэеэ ...үүлхэ гэhэн хүнүүд хэрэг...эй врачайнгаа ерэхын ур... үдэр Анна Ивановнада ...эрээ бэшүүлдэг юм.

Иимэ арга боломжын олгогдоод байхада хүдэлмэришэд городой поликлиникэнүүдтэ үнэтэ сагаа, хаяхаа болино. Хэрбээ бүри гүнзэгы hайн шалгалтын хэрэгтэй болобол, тэрэ хүн тусхай үнэмшэлгэ фабрикынгаа энэ пунктhаа абажа, ажалhаа табигдаад, поликлиникэ ошодог байна.

— Иимэ гуримда ороторнай ехэ саг үнгэрөө hэн. Зарим хүнүүд түрүүшээр тоожо үгэдэггүй байгаа. Энэ кабинедтэ ямар hайн арга хэгдэхэ юм, городой поликлиникэ сэхэ ошохомни гэдэгшье хүнүүд бии hэн, — гэжэ нүхэр Рябенко бидэндэ хүдэлмэри тухайгаа хөөрэжэ байхадаа онсолон тэмдэглээд, — манай фабрикадахи элүүрые хамгаалалгын кабинедые би гансаараа эмхидхээгүйб, энэмнай партийна, профсоюзна, комсомолой организацинуудай, фабрикымнай дирекциин оролдолго мүн гэээшэ. Хүнэй ажаhуудалай эрилтэнүүдые хангалга hайжаруулха, хүдэлмэришэдэй элүүрые хамгаалха, тэдэнэй hураха, спортдо олоороо хабаадаха хэрэгтэ нарин сэмбын фабрикада ехэ анхарал хандуулагдадаг, — гэжэ хэлэбэ.

Анна Ивановнагай бидэндэ хөөрэhэн юумэн ехэхэн удхатай, холоhоо үндэhэтэй гэжэ мэдэнэбди.

Үйлэдбэриие түргэн хүгжөөлгэ, коммунизмын материально-техническэ үндэhэ hуури байгуулга олон арга нүхэсэлнүүдhээ дулдыдадаг шуу. Шэнэ техникэ, оньhожоруулга хэрэглэлгэ, түрүү дүй дүршэл нэбтэрүүлгэ болоод, эрдэм наукын туйлалтануудые хэрэглэлгэ — эдэ бүгэдэнhөө гадна, үшөө хүдэлмэришэдэй ажаллаха эрхим hайн арга боломжо олгохо, тэдэнэй ажаhуудалай али бүхы эрилтэнүүдые эрхим hайнаар хангахын, бэеынь элүүрые хамгаалхын түлөө хүдэлмэри ябуулха гэхэ мэтэ тон ехэ удха шанартай гэжэ КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүд дотор онсолон тэмдэглэгдээ hэмнай.

Парти, правительствымнай энэ талаар ябуулжа байhан ажал хүдэлмэри эли бодоор наймадахи, илангаяа юhэдэхи табан жэлнүүдэй үедэ бэелүүлэгдэжэ байнхаа. Ажалшадай ажаhуудал hайжаруулгада хаа хаанагүй харюусалгатайгаар хандагдадаг болоо.

Жэшээнь, Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрикада энэ талаар юун хэгдэнэб гээд саашань hонирхоо hаа, эдэбхи үүсхэл, шэнэ дүршэл хэрэглэлтэ яhала ехэ байна.

Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойе угтуулан соносхотдоhон хоёр жэлэй соёлой добтолгын үедэ Улаан-Үдэ хотые болбосон түхэлтэй болгохо талаар тон ехэ ажал хэгдэhэн гэээшэ. Нарин сэмбын фабрикын коллектив хэдэн зуун мянган шэнэ модо, hөөгүүдые, сэсэгүүдые тарyhан байха юм. Фабрикын хашаа соо ороод ябахада хүнүүдэй ябадаг харгынуудай захаар, амардаг газарнуудтань, үйлэдбэриин байрын сонхонууд шадар набшаhата модод тон олон ургажа байна. Тэдэниие харууhалха хүнүүд табигданхай, зундаа уhалха түхеэрэлгэнүүд тодхогдонхой.

Эдэ бүгэдэ тухай бидэндэ Анна Ивановна хөөрэхэдөө үнэн сэдьхэлhээ омогорхоно.

— Фабрикамнай хүдэлмэришэдэйнгээ зундаа хэдэн хоногоор байжа амарха баазатай. Санаар ябаха, сэбэр агаарта сэнгэхэ дуратайшуул үбэлдөөшье ошодог, — гэжэ тэрэ хэлэнэ. — Коллективэймнай олонхинь залуушуул. Тэдэнэрнай амаралтын үдэр фабрикадаа суглараад, эндэhээ автобусоор городой газаа ябашадаг. Бэеэ, сэдьхэл бодолоо hэргээжэ ерээд хүдэлхэдэ ажалшье бүтэсэтэй байдаг ха юм. — Тэрэ хөөрөөндөө халан, үшөөшье олон hайн юумэнүүдые дурдаад, игэжэ нэмэбэ. — Хүдэлмэришэдэй али бүхы эрилтэнүүдые эрхим hайнаар хангахын түлөө фабрикынгаа дирекциин, партийна болон профсоюзна организацинуудай оролдолгые зомнай мэдэдэг. Уран hайханда, спортдо, hургуулида, хани нүхэсэлдэ сүлөө сагаа үгэхэ хэн дурагүй байхаб даа. Эдэ бүгэдые бишье эмхидхэлсэдэг гэээшэ аабзаб. Теэд бэеэ магтаха гэнэгүйб, хэгдэхэ ажал ехэ, — гэнэ.

Анна Ивановна кабинедтээ орожо, хубсаhаяа hэлгээд, хүдэлмэридөө бэлдээдхибэ. Энэ үедэ Улаан-Үдын стоматологическа поликлиникэhээ шүдэнэй врач ерэбэ. Тэрээндэ хандаха дуратай хэдэн хүнhөө ерэхэ суббото, амаралтын үдэрые яажа үнгэргэхэ түсэбтэйень асуубабди.

— Дээдэ Онгостой ошохоб. hонёор амарха арга олдоно ааб даа, — гэжэ Марина Иванченко хэлэбэ. Тэрэ нооhо ээрэдэг машинада гурбадахи жэлээ хүдэлжэ ябана. Арбадахиие дүүргээд энэ фабрикада хүдэлжэ эхилhэн.

— Би уран hайханай кружогто ябадагби. Хатарта, хүгжэмдэ, дуунда hурадаг хүнүүд олон. «Текстильщик» клубнай хододоо хүүеэтэй шууяатай байдаг,— гэжэ Августа Ковалева — мүн лэ нооhо ээрэгшэ хэлэбэ. Тэрэ фабрикада найман жэл хүдэлөө, нүхэрынь мүн лэ фабрикада ажалладаг, квартира абанхай, хоёр хүүгэдтэй, бага басаганиинь фабрикынгаа хүүгэдэй яслида ябадаг.

Үшөөшье олон hайн hайхан юумэнүүдые ондоошье хүнүүдэй хөөрэхэнь лабтай байгаа hэн. Эдээн тухайгаа тэдэ хэлэхэдээ миин, юрэл дурданагүй.

Арад зоноймгоо ажабайдал hайжаруулхын тула коммунис партиимнай хэжэ, бэелүүлжэ байhан ажал хэрэгүүдэй аша үрэ мүн гэжэ хэлэнэ.

Игэжэ Анна Ивановна Рябенкошье бодожо ябадаг.

Д ЭРДЫНЕЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Нарин сэмбын фабрикын элүүрые хамгаалалгын кабинедэй хүдэлмэрилэгшэ.

П. БУРМАКИНАЙ фото.

НОМОЙ ШЭНЖЭЛЭЛ

АЛУУ ЭРДЭМТЫН hОНИРХОЛТОЙ ЗОХЁОЛ

hаяхан Буряадай номой хэблэлээр «Шэтын областиин Красночикойско районой шэмээшэгүүдэй нютаг хэлэнэй фонетическэ байгуулалта» гэhэн ном хэблэгдэн гараба. Энэ номой авторынь Буряадай ниитын эрдэмэй институдай хүдэлмэрилэгшэ В. И. Копылова болоно. Шэмээшэгүүдэй нютаг хэлэ шэнжэлхэ талаар энэ хэр 10 жэлэй туршада ехэ хүдэлмэри хээ. Үшөө Шэтын багшанарай институдта hуража ябахадаа, энээн тушаа hонирходог байгаа.

Институдаа дүүргээд, Шэтын областиин Красночикойско районой hургуулинуудта хэдэн жэлдэ багшалhан байна юм. Тиигэхэ зуураа энэхи шэмээшэгүүдэй түүхэ, хэлэ бэшэг ехэ шуналтайгаар үзэhэн, хэрэгтэй материалнуудые суглуулhан байна. hүүлээрнь Эрхүүгэй багшанарай институдта ажаллахаар уригдажа, хуушан славян хэлэ студентнүүдтэ заажа эхилээ бэлэй.

Зун бүри экспедицидэ гаража, үнөөхил Красночикойско районоороо ябажа, тон хэрэгтэй, hонирхолтой материал суглуулдаг байгаа. Удангүй, 1969 оной hүүлээр, Буряадай ниитын эрдэмэй институдта хүдэлхөөр ерээ hэн. Энэ институдай хэлэ бэшэгэй секторто жэл тухай хүдэлөөд, зунай үедэ Шэтын областёор, Буряадай республикаар экспедицидэ гаража, шэмээшэг тосхонуудаар ябажа, ехэ материалнуудые мүн баhа суглуулаа бэлэй.

«Байгал шадарай шэмээшэгүүдэй нютаг хэлэн Москвагай гүрэнэй университедэй профессор А. М. Селищевые анхаралhаа 1920 ондо hонирхуулhан hэн. Тэрэ үеын Верхнеудинска уездэ ородог шэмээшэгүүдэй ажабайдал, ёhо заншал, хэлэн тухай нилээд hонирхолтой ном профессор Селищев бэшэhэн байгаа» гэжэ нүхэр Копылова тэмдэглэнэ.

Профессор Селищев диалектологическа шэнжэлэлгэнүүдэй дүнгүүдые гаргаhанай удаа нимэ тобшолол хэhэн байгаа. «Нэгэдэхеэр, шэмээшэгүүдэй нютаг хэлэн хадаа урда зүгэй ородуудай диалектологическа бүлэгтэ ороно.

Хоёрдохёор, энэ нютаг хэлэн болбол хажуугаарнь тойрожо hууhан бэшэшье ород нютаг хэлэнүүдэй нүлөөдэ ехэ орохон байна. Гурбадахяар, монгол, буряад, бэшэшье яhатанай хэлэн ехэ нүлөөтэй байгаа. Дүрбэдэхеэр, шэмээшэгүүд Забайкали ерэхынгээ урда тээ Польшодо, Белоруссида нэгэ бага байhан юм. Тиихэдээ тэндэшье ехэ нүлөөдэ орохон байгаа гэжэ Селищев 1920 ондо бэшэhэн байна.

Мүн «семейский» гэжэ үгэмнай «семья» гэжэ үгэhөө гараагүй, харин Сейм гэжэ голые зубшан hууhан зон (Курска шадарайхин энэ голые Сейм, Сем, Сям, Семь гэжэ нэрлэнэ) Забайкали зөөжэ ерээд байхадаа тиигэжэ алдаршаhан байгаа гэжэ Селищев бэшэhэн юм, — гэжэ В. И. Копыловагай ном соо хэлэгдэнэ. «Семья» гэжэ үгэhөө гараа hаа, «семейные» гэжэ нэрэ абаха байгаа, харин суффикс — ск- (семейские) байхадаа, газар уhанай нэрэдэ хамаатайе элирхэйлнэ гэжэ бэшэнэ.

Суглуулhан диалектологическа материалнуудаа жэшэжэ үзэхын тула В. Копылова 1971 оной зун шэмээшэгүүдэй анханайнь ехэ нютаг (Брянска, Гомельско, Курска, Орловско) областьнуудаар ябажа ерэhэн байна.

Байгал шадарай шэмээшэгүүд Белоруссиhаа Сибирь 1733 оной үеэр нүүлгэгдэhэн байгаа, удаань Екатерина II хатанай үедэ (1767 он багта) нүүлгэгдэhэн юм гэжэ автор бэшэнэ. Байгал шадарай шэмээшэгүүдэй анхандаа Стародубье, Ветка (мүнөөнэй Брянска, Гомельско областьнууд) тосхонуудта ажаhууhан тухай аяншалагша П. С. Паллас гэгшэ Красночикойско районой Урлук, Хилкотой, Гутай, Манзинский, Караул гэжэ тосхонуудаар 1772 — 1773 онуудаар ябахадаа бэшэhэн.

Аяар 200 жэлэй туршада Байгал шадар ажаhуухадань, шэмээшэгүүдэй нютаг хэлэн ехэхэн хубилалтада орохон байна. Мүн буряад, монгол, звенк арадуудай хэлэн ехэ нүлөө үзүүлээ. Ажахын, культурна талаар тэдэнэр буряад зонтой ехэ харилсаатай байгаа, байhааршье. Шэмээшэгүүдэй hуурижаhан Шонуй (Шоно), Укыр (Үхэр), Шаралдай, Тарбагатай, Гутай, Хилкотой, Куйтун гэжэ нютагууд буряад нэрэтэй хэ юм. Тиихэдэ эгээ түрүүшын ород үгэнүүд буряад хэлэндэ шэмээшэгүүдэй нютаг хэлэнhээ орожо эхилhэн байна. Жэшээнь, ород хэлэндэ буряад хэлэнhээ иимэ үгэнүүд орохон байна гэбэл: хурьган (ородоор хуруган), буруу (ородоор бурун), эрье хонин (ородоор иргэн), ямаан (яман), гура (гуран), харин буряад хэлэндэ борной, сэртээльниг, дрообниг, дугааг, хилээмэн, заяамха, самбар, ороохон, оглёобо, даам, тоолхогүй (толк), боожо, поршоонхо, hолоомон, сарпаан (сарафан), сажан (сажень), мэхиинэ гэхэ мэтэ олон үгэнүүд шэмээшэг нютаг хэлэнhээ орохон байха юм.

Шэмээшэг нютаг хэлэн хэдэн зуун жэл соо амяараа байха үедөө өөрөөшье нилээд хубилhан гэхэ гү, али мүнөөнэй ород хэлэнhээ абяанай (фонетикын) талаар онсо илгаатай болоо гэжэ ном соо бэшэгдэнэ.

«Шэтын областиин Красночикойско районой «Шэмээшэгүүдэй нютаг хэлэнэй фонетическэ байгуулалта» гэhэн номоо бэшэхэдэм, Красноярскын багшанарай институдай ород хэлэнэй ба литературын кафедрые даагша, хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор профессор Н. А. Цомакион ехэ туhа хүргэhэн байна», — гэжэ В. И. Копылова тэмдэглэнэ.

«Тэрэшэлэн энэ ном гаргаха хэрэгтэм, үдэр бүриин ажал хүдэлмэридэм хэлэ бэшэгэй секторые даагша, hая Новосибирск хотодо хэлэ бэшэгэй эрдэмэй доктор болоhон Цыбик Бобоевич Цыдендамбаев ехэ туhа хүргэhэн байна» гэжэ В. И. Копылова баяртайгаар хэлээ hэн.

Нютаг хэлэн онсо өөрын түүхэтэй, маяг шэнжэтэй ха юм даа. Нютаг хэлэнэй баялигые мэдэхэ, нюусатайнь танилсаха хэрэгтэ В. И. Копыловагай ном ехэ туhа хүргэхэ байна.

Н. ХАЗУЕВ,
Буряадай ниитын эрдэмэй институдай хүдэлмэрилэгшэ.

ХУДАЛДАН АБАГШАДАЙ АНХАРАЛДА

ХҮДӨӨГЭЙХИДЭЙ УНАХА МОТОЦИКЛ

Ижевск хотын машина бүтээлгын заводто «Иж-планета-спорт» гэжэ шэнэ мотоцикл зохёогдожо, шалгалта ба туршалга гараад, мүнөө конвейертэ табигдаба.

«Иж-планета-3» гэжэ мүнөө мэдээжэ болоhон мотоциклда orходоо тэрэ 12 моринной хүсөөр үлүү. Харин шэгнүүрынь 23 килограммаар бага болоо. Газаа талаhаашье үзэмжөөр урин харагдаха.

Хамаг бүхы түхеэрэлгэнүүдынь хүдөөгэй харгынуудта таарамжатай байхаар хэгдэбэ. Тиимэhээ «Иж-планета-спорт» мотоцикл хүдөөгэй хүн зондо илангаяа таарамжатай байха.

Ижевск хотын машина бүтээлгын завод тус мотоциклнуудые энэ оной декабрьhаа олоор гаргажа захалха.

КАЗАХАЙ ШААЖАН АМЬАРТАНУУД

Целиноградтахи юhэдэхи табан жэлэй түсэбөөр баригдажа байhан шаажанай завод үйлэдбэриингөө бүхы хүсөөр хүдэлжэ захалба.

Тус завод Казахстанай шаажанай промышленностиин түрүүшын предприяти байхаhаа гадна, Советскэ Союзай шаажан бүтээлнүүдые гаргадаг томо заводуудай нэгэн болоно.

Тус завод шаажан табаг, аяга болон бусад элдэб түхэлэй, янза бүриин үнгэтэй гоё hайхан амhарта гаргана. Мүнөө завод хүсэндөө ороходоо, жэл соо 25 миллион зүйлэй амhарта гаргадаг Алма-Ата хотодо дүтэхэн оршодог шаажанай заводhоо үшөө олон зүйлэй амhартануудые ехээр гаргадаг байха.

«Советская торговля» гэжэ газетэhээ абтаба.

РОССИИН ЭГЭШЭ ДҮҮ РЕСПУБЛИКАНУУД

ГЕОЛОГУУДАЙ АМЖАЛТА

Тувын байгаалиин баялиг бэдэрэгшэдэй ажалай халуун хаhа дүүрэбэ. Ой тайга соогуур, Саянай хадануудта, тэрэнэй саада талын губида ажаллаhан бэдэрэлгын партинууд бусаба. Геологууд бэдэрэлгэ-шэнжэлэлгын хүдэлмэри дүүргэжэ, урдань элирүүлэгдэhэн висмудэй, ртутиин, кобальтын, зэдэй, молибденэй болон туулганай хэбтэшэнүүдтэ сэгнэлтэ үгэhэн байна.

Асбестын тон ехэ хэбтэшын баялигые элирүүлхэ талаар Саянай геолого-бэдэрэлгын парти ехэ хүдэлмэри хэhэн байна. Энэ партиин геологууд электротехникэдэ хэрэглэгдэдэг асбестын тон баян хэбтэшэ олобо. Түрүүн тоолоожо баглахада, тэндэ хэдэн миллион тонно асбест бии гэжэ элирүүлэгдээ. Жэл бүри 200 мянган тонно «хадын улhа» үгэхэ хүсэтэй горно-шанаржуулгын комбинат тэрэ хэбтэшэ дээрэ бодхоожо болохо.

Элhэн, шабар, цемент, мрамор болон бусад барилгын материалнуудай хэбтэшэ геологууд баhал элирүүлээ. Эндэхи хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ шухала удха шанартай газар дорохи уhа шэнжэлхэ хүдэлмэридэ хэдэн партиин коллектив хабаадалсаа.

Тувын комплексно геологическа экспедици хадаа ороной түрүү экспедицинүүдэй нэгэн болоно. Тэрэнэй урагшатай hайн ажалай ашаар урдань хубхай тала байhан газарта «Туваасбест», «Тувакобальт» гэhэн комбинадууд, шулуу нүүрhэнэй шахтанууд, барилгын детальнуудай комбинат болон предприятинууд богони болзорто бодхоогдожо, ашаглалгада оруулагдаhан байна.

М. ХУНКАЕВ,
ТАСС-ай корр.
Кызыл.

КУБ — ЗАВОД — hАЛБАРИ

150 жэлэй саада тээ Хойто Кавказда нефть болбосоруулгын промышленна куб дэлхэй дээрэ эгээ түрүүлэн баригдаhан юм. Тиигэжэ мүнөө үеын нефть болбосоруулгын эхин табигдаhан байгаа. hаяхан Грозный хотодо болоhон научно-практическа конференци тэрээндэ зорюулагдаhан байба.

...1823 ондо Терек голдохи урдань үзэгдөө дуулдаагүй предприятиин трубануудhаа утаан бурьялжа эхилээ бэлэй. Хаб хара нефтьhээ керосинай гаража байхые нютагай хүнүүд гайхалсан харадаг hэн. Крепостной крестьянинууд — аха дүүнэр Василий, Герасим Макар Дубининтэн нефть болбосоруулха арга олоhон байгаа. Тэдэнэр лэ нефть болбосоруулгын анха түрүүн эхи табиhан юм. Мүнөөнэй Чечено-Ингушай АССР-эй ниислэл Грозный хотын крепость шадар удаань хэдэн тиимэ куб бодхоогдоо hэн. Энэнь заводой түхэлтэй болоо hэн!

Совет үедэ нефть болбосоруулга хурдан түргэнөөр хүгжөө. Ороной нефть болбосоруулгын томохон түб болохо Грозный хотын эрдэмтэд ба үйлэдбэриин түрүүшүүл энэ hалбариин хүгжэлтэдэ горитой хубитаа оруулна.

Грозный хотын заводууд мүнөө 60-аад ондо ондоо нефтиин продукт гаргадаг юм. Тэдэнь Совет ороной бүхы нютагуудта, хилын саанахи 35 гүрэндэ эльгээгдэнэ. Хуушан предприятинуудые шэнэдхэн заhабарилга мүнөө эхилэнхэй.

Г. НАСОНОВ,
ТАСС-ай корр.
Грозный.

ХОНИН АЖАЛАЙ КОМПЛЕКСНУУД

Республикын мяхалиг малай научно-шэнжэлгын институдай туршалгын ажахыда хони үсхэбэрилхэ оньhожоруулагдаhан комплекс бодхоогдобо. Энэ Хальмагай АССР-тэхи түрүүшын тиимэ комплекс болоно. Ахамад научна хүдэлмэрилэгшэ М. Зулаевай ударидадаг бүлэг эрдэмтэд болон Ленинэй орденой кавалер, Хальмагай АССР-эй габьяата малшан Г. Андреевэй хүтэлбэрилдэг хонишодой томодхогдоhон бригада эндэ хүдэлдэг юм. Хони үсхэбэрилхэ шэнэ онол арга үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ, мүн хонишодой ажал эмхидхэлгые hайжаруулха асуудалнуудые тэдэнэр шиидхэхэ зорилготой.

Тиимэ комплекснуудай бүридэлдэ малай байха байранууд, тэжээл буйлуулха цех, искусственна аргаар урэжүүлгын пункт, хонидые угааха түхеэрэлгэ, силос хадагалха байранууд орохо зэргэтэй гээд эрдэмтэд тоолоно. Тиимэ нэгэ комплексдо 3.200 хонин харууhалагдахаар хараалагдана.

Томодхогдоhон иимэ комплекснуудые бариhанай ашаар хүндэ хүдэлмэри оньhожоруулха, хонидой тэжээл оньhон аргаар тарааха, байрыень сэбэрлэхэ арга олдохо болоно. Тиимэhээ 3.200 хонинной түрэхэ үедэшье 13 хүн тэдэниие харууhалжа шадахаар тодорхойлогдоо. Тиихэдэ хонишодой ажал научна ёhоор эмхидхэжэ болохо, тэдэнэр үдэртөө 7 час соо хүдэлхэ аргатай болохо юм.

Хони үсхэбэрилгын комплексын бүридэлдэ хонишодой байрлаха гэрхэн оролсоно. Тэндэнь душ, столово түхеэрэгдэхэ. Комплексдо дүтэхэнэ хонишодой бүлэнүүдэй байрлаха багахан посёлок бодхоогдохо юм.

Б. ПИНЧУК,
ТАСС-ай корр.
Элистэ.

КОМПОЗИТОР, ТЕХНИЧЕСКЭ ЭРДЭМЭЙ ДОКТОР

Хүгжэмдэ дуратайшуул композитор Михаил Жербинэй нэрые нэгэнтэ бэшэ дуулаhан, мэдэхэ байха. Тэрэнэй зохёоhон дуунууд, романснууд, оркестрэй наадаха, фортепиано дээрэ наадаха зохёолнуудынь радиогоор дамжуулагдадаг, концертын залнууд соо гүйсэдхэгдэдэг. Композитор гурбан зуу шахуу хүгжэмтэ зохёолнуудые найруулаа.

Инженер-барилгашан гэhэн мэргэжэлтэй М. М. Жербин техническэ эрдэмэй доктор, профессор гэhэн нэрэ зэргэтэй. Мэргэжэлтэ ажалаа композиторэй ажалябуулгатай зэргэ хамта ябуулжа шадана. Тэрэ Киевскэ инженерно-барилгын институдай кафедрые даагшаар хүдэлдэг юм. М. М. Жербин — Гүрэнэй шангай лауреат, научна олон статьянуудай, номуудай автор. Тэрэнэй зохёолнууд манай орондо, хилын саана оло дахин хэблэгдэhэн байха юм

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: дээрэнь—композитор М. М. Жербин УССР-эй арадай артистка Д. Петриенко, Киевэй гүрэнэй консерваториин оперно студиин артист М. Ракон гэгшэдые А. Блогой үгэнүүдтэ бэшэhэн шэнэ романснуудтайгаа танилсуулжа байна; дундань — Киевскэ инженерно-барилгын институдай кафедрые даагша М. М. Жербин студентнэртэ лекци уншажа байна; доронь— М. М. Жербин, ахалагша эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэ В. А. Владимирский гэгшэд эрдэмтэ туршалга хэнэ.

ТАСС-ай фотохронико.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

СОВЕТ СОЁЛОЙ hАЙНДЭР

СОФИ. (ТАСС). Агууехэ Октябриин 56 жэлэй ойн хүндэлэлдэ НРБ-дэ үнгэргэгдэhэн совет соёлой үдэрнүүд дүүрэбэ.

Эдэ үдэрнүүдэй удха шанарыень сэгнэхэ гээшэ бэрхэшээлтэй гэжэ НРБ-гэй искусствын, соёлой талаар комитедэй түрүүлэгшэ Павел Матев ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлээ. Энэнь hүүлэй арбан жэлэй турша соо манай ороной соёлой байдалда болоhон эгээн ехэ ушар хэрэг болоно.

МХАТ-ай, Кировэй нэрэмжэтэ гүрэнэй академическэ оперо, баледэй театрай, кукольна түбэй театрай зүжэгүүд олониие hонирхуулаа.

Совет уран зураашадай бүтээлнүүдэй выставкын олоной анхарал татаhаниинь мэдээжэ. Заводуудта, барилганууд дээрэ, хүдөө ажахын кооперативуудта совет уран зохёолшодтой, композиторнуудтай, артистнуудтай, режиссернуудтай уулзалганууд болоо гээд П. Матев хэлэбэ.

Совет соёлой ехэ бүлэг ажал ябуулагшадта «Георгий Димитровэй түрэhөөр 90 жэлэй ой» гэhэн медаль барюулагдаа.

АЛМАЛТА, АРЬБАЛАЛТЫН ТҮЛӨӨ ХҮДЭЛӨӨН

БУХАРЕСТ. Түүхэй эд болон материалнуудые алмаха, арьбалхын түлөө хүдэлөөн Румыниин предприятинуудта үргэнөөр дэлгэрбэ. Жэшээлхэдэ, Бакэу хотодохи гуталай «Партизанул» гэжэ фабрикын коллектив түүхэй эд ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэхын түлөө нэтэрүүгээр тэмсэнэ, арhа эсхэхэ шэнэ аргануудые бэдэрнэ. Тиигэжэ эндэ 60 мянган паар гутал оёхо материал алмагдаhан байна. Фабрикын коллектив алмагдаhан түүхэй эдээрээ hарадаа нэгэ үдэрэй турша соо хүдэлхэ гэhэн зорилго урдаа табинхай. Бүтээн гаргадаг продукцияараа Советскэ Союзда hайн мэдээжэ «Клужана» гэжэ гуталай фабрикын коллектив алмалта, арьбалалта хэхын түлөө тэмсэлдэ мүн горитой амжалта туйлаа. Жэлэй эхинhээ хойшо тус фабрикын эсхэгшэд арба мянган дүрбэлжэн метр арhа алмажа, жэлэйнгээ уялгануудые дүүргэжэ шадаа.

ПОЛИ ТЭЭШЭ УhАН ЗАЛАГДАНА.

ПРАГА. hүүлэй табан жэлэй турша соо Чехословакиин Урда-Моравиин областьдо 100 мянга гаран гектар газар уhалха түхеэрэлгэ баригдаа. Ерэхэ табан жэлэй дүүрэтэр эндэ үшөө 250 мянган гектар газар уhалагдадаг болохо. Урда-Моравиин үрэжэлтэй газар тараалангай ажалай хүгжэлтые hүүлэй үедэ үзэгдэhэн шииг нойтогүй уларил ехэтэ hаатуулаа.

Мүнөө газар ажалай хүдэлмэришэдтэ барилгашад туhална. Эдэнэр Дыйе мүрэнэй эрьенүүдhээ хэдэн арбаад километрэй газарта областиин гүн уруу зурыhан гурбан канал барина.

Ерэхэ табан жэлэй үе соо бүтээгдэхээр хараалагдаhан хүдэлмэриин дүүргэгдэхэдэ, ганса Бржецлавска райондо шэниисын ургаса 80 мянган тонно, саахарай свеклын ургаса 100 мянган тонно хүрэтэр дээшэлхэ байна. Эртын овощ, түргэн эдеэшэдэг хартаабхын ургаса тус тустаа 56 болон 12 мянган тонно болохо.

ЗАВОДОЙ hАЙНДЭР

БЕЛГРАД. «Црвена застава» заводойнгоо 120 жэлэй ойе Югославиин Крагуевац хотодо ажаhуугшад баяр ёhололой оршон байдалда тэмдэглэбэ.

Энэ hайндэртэй дашарамдуулагдан, заводой тон үниндэй барилгада—шудхалаагай мастерскойн байhан газарта — предприятиин техническэ хүгжэлтэ харуулhан музей нээгдэбэ. 1853 ондо Крагуевац хотодо оружейнэ заводой нээгдэhэн тухай музейн экспонадууд хөөрэнэ. Тэрэл оной октябрьда тэндэ түрүүшын үхэр буунууд шудхагдаа hэн. Оробойнгоо эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэжэ байhан серб арадта тэдэ эдихэ хилээмэн шэнги шухала байгаа. Тиимэhээ Агууехэ Октябриин социалис революциин илалтын хүндэлэлдэ Югослави дотор эгээл түрүүлэн, олон жэлэй үнгэрhэн хойно эндэ Улаан туг хиидхүүлэгдэhэн юм.

Арадай засагай үедэ зуун жэлэй үнгэрhэн хойно, заводой хоёрдохёо мүндэлhэн үдэр хүрэжэ ерээ. 1953 ондо тэрэ автомобильна завод болгогдоо hэн. Тэрэ гэhэнhээ хойшо завод хурдан түргэнөөр хүгжэжэ эхилээ. 1963 ондо тэндэ—20 мянган, байгша ондо 150 мянган автомашина гаргагдахаар түсэблэгдэнхэй. Энэ заводой тэмдэгтэй 750 мянган автомобиль Югославиин болон бусад оронуудай харгыгаар мүнөө үедэ шуумайлдана.

(ТАСС).

ПЕТРОПАВЛОВКЫН ДУНДА ҺУРГУУЛИДА

ҺУРАГШАД ВОСКРЕСНИК ҮНГЭРГЭБЭ

Түмэрэй хаядаһа суглуулха воскресник соносхогдобо. Һурагшад нимэ хэмжээ ябуулгада эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг, эртээнһээ бэлэдхэл хэдэг, өөһэд хоорондоо мүрысэн ажалладаг байха юм.

Эртэ үглөөгүүр үхибүүд һургуулидаа сугларжа, класс классаараа таһараад, түмэрэй хаядаһа суглуулжа эхилбэд. «Эрхим» гэһэн нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө тэмсэжэ оробод.

Үдэшэ багта ажалай дүн согсологдобо. 4-дэхи «А» классай һурагшад һайнаадр ажаллаа. Тэдэнэр 3000 килограмм түмэрэй хаядаһа суглуулжа, түрүү һуури эзэлбэ, 8-дахи «Б» классай эдиршүүл хоёрдохи һуурида гараа. Һургуулиин бүхы һурагшад нэгэ үдэрэй туршада дүн хамта 30 тонно түмэрэй хаядаһа суглуулһан байба. Тинхэдэ үхибүүдтэеэ сугтаа энэ хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан түрэлхидтэ һургуулиин дирекци баяр хүргөө. Түрэлхид В. Н. Григорьева, В. И. Трофимова, А. А. Сухарева, В. Н. Якимова болон бусад тэдэнэрэй тоодо оролсоно.

Энэ һургуулиин һурагшад үнгэрэгшэ һуралсалай жэлдэ 80 тонно түмэрэй һаядаһа суглуулһан юм.

***

МАЛШАДТА ТУҺАЛНА

9-дэхи, 10-дахи классуудай һурагшад Ленинэй нэрэмжэтэ колхоздо үнгэргэгдэһэн гурбан үдэрэй воскресникгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаба. 180 эдиршүүл тэжээлээ зөөхэдэнь малшадта туһалаа. Сог залитайгаар ажаллаһан һурагшад 1000 гаран центнер зелёнко малай байрада зөөжэ оруулаа. Һайнаар ажаллаһанайнь түлөө эдиршүүлдэ хонишод үнэн сэдьхэлэй баяр хүргөө. Тиихэдэ һурагшад хүшэр хүндэ сагтатнай ерэжэ, ходо туһалжа байхабди гэжэ малшадые найдуулаа.

***

ТҮРЭЛХИДЭЙ УНИВЕРСИТЕТ

Үхибүүдые яажа хүмүүжүүлхэ, тэдэнэрэй элүүр эһхые яажа сахиха хэрэгтэ зорюулагдаһан университет Петропавловкын соёлой байшанда нээгдэбэ. Энэ университет һургуулиин һурагшадай түрэлхидтэ зорюулагдана. Программань хоёр жэлэй туршада үргэлжэлхөөр хараалагданхай. Хэшээлнүүд һарадаа нэгэ дахин үнгэргэгдэжэ байха.

Түрэлхид һуралсалай жэлэй туршада элдэб темээр 15 лекци шагнаха. Гол түлэб багшанар, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэд эдэ лекцинүүдые уншаха байна. Жэшээлхэдэ, «Үхибүүдэй нюдэ гамнагты», «Һурагшын гигиенэ», «Ажал — һайн хүмүүжүүлэгшэ», «Багашуулай зүрхэ гамнагты» гэхэ мэтэ лекцинүүд түрүүшын хэшээлнүүд дээрэ уншагдахаар хараалагдана.

Лекцинүүдые уншаһанай һүүлээр научна үндэһэтэй кинофильмүүд харуулагдаха, һурагшадай хүсөөр концерт табигдаха байна.

Энэ университет түрэлхидые ехэтэ һонирхуулаа. Түрүүшын хэшээлдэ хүн зон олооронсугларба.

***

«СПОРТЫН НЕДЕЛИ»

Имэ нэрэтэй спортын һайндэр һургуулида үнгэргэгдөө. Энэ һайндэр зургаан үдэр соо үргэлжэлөө. Спортын неделиин нээгдэһэн үдэр физкультурын багшанар А. Н. Малакшинов, Г. В. Дементьев гэгшэд һургуулиин радиогоор үгэ хэлэжэ, совет спортсменүүдэй амжалта тухай һурагшадта хөөрэжэ үгөөд, «Неделидэ» эдэбхитэйгээр хабаадалсахыень тэдэнэрые уряалаа.

Түрүүшын үдэр кроссоор мүрысөөн болоо. Ахамад классуудай дундаһаа Олег Шарпинский, Володя Григорьев, Таня Шорокова гэгшэд түрүүлжэ гараа. Эхин классуудай багашуул соохоо Саша Нашинский, Юра Григорьев, Наташа Елисеева, Наташа Синицына, Саша Колмаков гэгшэд эрхимлээ.

Хоёрдохи үдэртөө утые харайгаа. 8-дахи «А» классай һурагша Таня Номаконова 410 сантиметр харайжа, эдиршүүлэй 1-дэхи разряд тушаагаа. 8-дахи «Б» классай басагад бултадаа 2-дохи разряд тушааба.

Волейболоор мүрысөөн боложо, спортын һайндэр дүүрэб. 10-дахи «А» классай һурагшад шанга тэмсэлэй һүүлээр шүүжэ гараба.

А. ЕЛИСЕЕВ.

Зэдын аймаг.

СПОРТ ——— СПОРТ ——— СПОРТ ——— СПОРТ ——— СПОРТ

БҮХЭШҮҮЛ ХҮСЭЕЭ ТУРШАБА

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр «Труд» бүлгэмэй спортын ордон соо һонирхолтой мүрысөөн болоо. Хоёр үдэрэй туршада манай республикын бүхэшүүл ВЛКСМ-эй обкомой дамжуулгын кубогта хүртэхын тула дүрэ буляасалдаба. Энэнь 6-дахи заншалта мүрысөөн болоно. Түрүүшын жэл мүрысөөндэ 40 хүн хабаадалсаһан һаа, нёдондо — 120, мүнөө жэл 156 барилдаашан сугларaa.

Тус мүрысөөндэ городой гурбан район, Зэдын, Хяагтын, Түнхэнэй, Хурамхаанай ба Улаан-Үдын аймагууд командануудые табяа. Мүн Усть-Ордын округһоо, Эрхүүгэй «Буревестник» бүлгэмһөө айлшад ерэһэн байна. «Буревестник» командада Эрхүү хотодо һурадаг Монголой Арадай Республикын студентнэр оролсоһон байгаа.

Ковёрой эзэд «хүндэмүүшэ» бэшэ байжа, айлшад түрүүшын гурбан һууринуудай нэгэндэшье хүртөөгүй. Хоёр үдэрэй туршада үргэлжэлһэн шанга тулалдаан дүүрэжэ, городой командануудай дундаһаа Железнодорожно районой спортсменүүд ялын 18 очкотойгоор илажа гараба. Тэдээндэ дамжуулгын кубок, Хүндэлэлэй грамотанууд барюулагдаа. Энэ районой команда хүдөө ажахын институдай студентнэрһээ бүридэнэ. Нёдондо түрүүлһэн Советскэ район (багшанарай институдай студентнэр) хоёрдохи һуурида үлэбэ. Тэдэ ялын 25 очкотой. Очкогой сэн хэдыб гэхэ болоо һаа, жэшээнь, Советскэ районой командын барилдаашан Николай Палкин аба абаһаа хоёр дахин диилдэхэдээ, командадаа ялын 9 очко нэмүүлжэрхёо юм.

Хүдөөгэй командануудай дунда тусхай шан тогтоогдоһон байгаа. Эндэ Улаан-Үдын аймагай спортсменүүд нэгэдэхи һуурида гараа. Үнгэрэгшэ жэлдэ илаһан Зэдын аймагайхид хоёрдохи һуури эзэлбэ.

Мүрысөөндэ спортын хоёр мастер, мастерта 17 кандидат, спортын нэгэдэхи разрядай 66 барилдаашан хабаадалсаа. Республикымнай мэдээжэ бүхэшүүл В. Иванов, С. Хахалов, Г. Махутов, Р. Валиев, Г. Манжуев, И. Гармаев ба бусад барилдажа, тус мүрысөөн нилээд һонирхолтойгоор үнгэрбэ.

Барилдаанай хоёрдохи үдэр илангаяа һонирхолтой байба. Дүршэл багатай, һулашаг барилдаашад булта диилдэжэ, хоёрдохи үдэрэй үдэ багаар эгээл хүсэтэйшүүл үлэбэ. Финал хүрэтэр тэнсэлдэһэн үсөөншэг спортсменүүд үнэхөөрөө шалгаржа гараһан бэрхэ барилдаашад болоно ха юм. Тиимэһээ финалай үедэ тулалдаһан бүхэн харагшадай анхарал ехээр татана.

...Нэгэ барилдаашанай хэдыхэн секундын турша соо нүгөөдэеэ хоёр далаарнь ковёрто няажархихадань, зал соо һууһан зон һуга харайлдан бодожо, шанга шангаар хашхаралдана. Харин зарим тулалдаанууд үсэд нэтэрүүгээр, 9 минута соо үргэлжэлжэ, тэнсэлгээр дүүрэхэ баатай болоно. Тэнсээшье һаа, бүхы хүсэ шадалаа харуулжа шадаһан барилдаашадта харагшад адли альга ташана. Мастерта кандидат Фёдор Махутовай жэгтэй һонин нэгэ дүрэ хэжэрхихэдэнь, альга ташалган удаан замханагүй. Барилдаа харагшад эрилтэ ехэтэй, барилдаа зүбөөр сэгнэдэг зон болоно ха юм. Нимэ зоной урда ковёр дээрэ гараад, миин түлхисэлдэжэ ябахаяа эшэхээр. «Улаан, хүхэ барилдаагүй!» гэһэн аблан байд гээд лэ дуулдана. Энэ юун бэ гэхэдэ, ковёрой улаан гү, али хүхэ углуугай барилдаашан зүрхэсэнги, бирагүйшэгөөр бэеэ харуулһан болоно гээшэ.

Мүнөө жэлэй барилдаан онсо илгаатай байба гэжэ ахалагша судья А. Мешков тэмдэглэнэ. Энэнь юуб гэхэдэ, бүхэшүүл зүрхэтэйгөөр, даамайханаар барилдадаг болоо гэжэрхихэдэ болоно. Судьянаршье эрид сэхээр хандадаг болонхой, тэрьедэн түлхисэлдэһэн барилдаашанда дары ажаглалта хээдхинэ.

Дүршэл ехэтэй барилдаашадай олонхинь илажа гараа. Мүрысөөндэ тон хүлеэгдээгүй юумэнь хадаа 52 килограмм шэгнүүртэ болоо гэхэдэ алдуу болохогүй. Үнгэрэгшэ жэлдэ С. Чагдуров СССР-эй хүдөө ажахын институдуудай дунда болоһон мүрысөөндэ илаһан юм. Мүнөө тэрэ түрүүшынхиеэ ковёрто гарахадаа, урдань балайшье дуулдаагүй В. Балдановта «шабхадуулжархёо». Тиигэжэ В. Балданов түрүү һуурида гараа. Теэд саашадаа ходо «сэбэрэр» диилэжэ, С. Чагдуров хоёрдохи һуури эзэлбэ.

Һонирхолтой тулалдаануудые үшөө тоолохоор. Спортын мастер В. Иванов мастерта кандидат С. Хахалов хоёрой барилдахада суглагшад шэмээгүй болошоно. Хүнүүд амиия татажархёод, барилдаашадые шэртэнэ. Һайнаар ажаглангүй харахада, балайшье һонин бэшээр, миил түлхисэлдэжэ ябаһан шэнги. Теэд ёһотой барилдаа сэгнээшэд ойлгоно. Эдэ хоёрой хүсэн тэнсүүшэг лэ байгаа ёһотой. Хэниинь булихаб гэжэ ойлгохоор бэшэ. Үсэд нэтэрүүгээр барилданад. Спортын мастер В. Иванов нэрэ зэргэеэ хамгаалан, оройдоол нэгэ баллаар диилэжэ, 68 килограмм шэгнүүртэнэй дундаһаа нэгэдэхи һуури эзэлбэ.

Үшөөшье һонирхолтой тулалдаан 90 килограмм хүрэтэр шэгнүүртэй Г. Махутов Р. Валиев хоёрой хоорондо болобо. Мастерта кандидат Геннадий Махутов РСФСР-эй студентнэрэй суглуулагдамал командада оролсоно. Геннадий Хабаровскын физкультурын институтда һурадаг юм. Энэ мүрысөөндэ хабаадалсахаяа Арменов нүхэртэеэ зорюута ерээ. Тэрээнтэй барилдагша технологическа институдай багша Рамиль Валиев спортын мастерай нэрэ зэргэтэй юм. Г. Махутовай амаржа байхадань, тэрэнэй аха Валерий Иванов хажуудань ерээд, полотенцеэр һэбижэ, һэрюусүүлнэ. Зүбшэл үгэнэ хэбэртэй. Шанга тулалдаанда Геннадий булижа, аха дүү хоёр ехэ баяртайгаар тэбэрилдэн ковёрһоо холодоно. Тэдэнэй дүү хүбүүн Фёдор Махутов 62 килограмм шэгнүүртэнэй дундаһаа бултанине баһал диилэжэ гараа.

С. Намжилцыреновтэ «Илажа гараха хүсэл зориигой түлөө» гэһэн тусхай шан барюулагдаба. Тэрэ А. Порываевтай барилдахадаа диилдэжэ ябатараа, сагай дүүрэхээ байтар нүгөөдэеэ нюрган дээрэнь хэбтүүлжэрхёо.

Энэ мүрысөөндэ залуу бүхэшүүл муу бэшээр барилдаа. К. Балдаев, О. Алексеев гэгшэд залуушье һаа, бодомжотойгоор, дүршэлтэйгөөр тулалдана. Мүн Цыренов, Оглобин, Цыренгармаев ба бусад залуушуул һайн барилдаашад боложо ябаһанаа харуулба.

Мүрысөөн һайнаар эмхидхэгдээ гэхэдэ алдуу болохогүй. Хүн зон хуу урид мэдэһэн, залда багтажа ядажа байгаа. Энэ мүрысөөнһөө сугларһан мүнгэн Чилиин патриодуудта туһалха фонддо дамжуулагдаба.

Судьянарай хүдэлмэри тон һайн гэжэ болохогүй. Жэшээнь, Мизенин — Цырендоржиев, Намжилцыренов — Порываев гэгшэдэй барилдахада, ковёр дээрэхи судья тэбдэн алдажа, ойлгожо ядаһан шэнги байха юм. Арсалдаата асуудалнуудые яаража байгаад, буруушье шиидхэхэ ябадал гаргадаг байгаа.

Тиихэдэ үшөө нэгэ юумэн тухай хэлэхэ хэрэгтэй. Манай мэдээжэ барилдаашан, тренер В. В. Баймеевэй гаргаһан аягүй ааша барилдаанай түгэсхэлые һонигүй болгон алдаба. Тэрэ дүршэлтэй хүн аад, залуу тренернүүдтэ, барилдаашадта муу жэшээ харуулна гээшэ.

Мүрысөөндэ илаһан барилдаашад гэхэдэ: С. Самбуев, В. Балданов, Г. Цыренов, Ф. Махутов, В. Иванов, Г. Манжуев, О. Алексеев, Г. Махутов, С. Намжилцыренов, И. Гармаев гэгшэд болоно.

М. ОЧИРОВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Г. Манжуев (баруун талаһаа) В. Зандаевтай барилдажа байна. 2. Спортын мастер. В. Иванов (баруун гарһаа) Г. Махутов хоёр.

В. ГАУЧЕНОВЭЙ фото.

РОТТЕРДАМҺАА МЕЛЬБУРН ХҮРЭТЭР

СПОРТЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

Манай гимнаст басагад эрхим һайнаар мүрысэжэ байна. Ростов-на-Дону хотын спортсмен басаган Людмила Турищева спортивна гимнастикаар үнгэргэгдэһэн Европын түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөндэ абсолютна чемпионкын нэрэ зэргэдэ хүртөөһэн. Харин үнгэрэгшэ субботодо уран һайханай гимнастикаар дэлхэйн түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөн Голландиин Роттердам хотодо болобо. Эндэ Галима Шугурова эгээн дээдэ табсан дээрэ гараһан байна. Омскын багшанарай институдай түүхын факультедэй 20 наһатай студентка Галима Шугурова Болгариин суута спортсменка Мария Гиговатай хамта тээм тэрээ мүрысэжэ, хоюулаа аб адли очкотой болобо — 37,85 балл. Иигэжэ СССР-эй кубогта хүртэһэн, ороной чемпионка мүнөө дэлхэйн чемпионкын нэрэ солодо хүртэбэ.

Шугурова уласхоорондын мүрысөөндэ түрүүшынхеэ 1969 ондо хабаадаа һэн. Болгариин Варна хотодо үнгэргэгдэһэн дэлхэйн түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөндэ тэрэ хабаадахадаа, Гиговагай удаа хоёрдохи һуури эзэлһэн юм.

15 наһатай, уян нугархай бэетэй, елэн хара үһэтэй басагахан спортдо дуратайшуулай анхарал татаһан, зүрхэ сэдьхэлыень буляаһан байгаа. Тиихэдэ тэрэ скакалка ба бүмбэгэтэйгөөр мүрысэхэдөө, бултанһаа булюу байжа, илажа гараа һэн. Эдир совет гимнастка ехэхэн ерээдүйтэй, дэлхэйн чемпионка заабол болохо байха гэжэ чемпионадай эзэн Мария Гигова тиихэдэ хэлээ бэлэй.

Роттердамда болоһон мүрысөөндэ Шугурова гурбан бага алтан медаль абаба. Ставрополиин 18-тай спортсменка Наталья Крашенинникова бронзо медальда хүртөө.

Совет гимнаст басагад командаараа түрүү һуури эзэлбэ. Астраханьһаа Алла Засухина, Киевһээ Жа... Васюра, Ригэһээ Люд... Качкалда, Свердловск... Наталья Говорухина, ...нинградһаа Наталья Лаш...ская, Минскһээ Галина Ло...винова гэгшэд бусадһаа ...рагүй булюу байжа, нэгэ...хи һуурида гараба.

Австралиһаа баяртай мэдэ...сэлнүүд ороно. Мэргэн бу...далгаар дэлхэйн чемпио... Мельбурн хотодо үнгэргэг...жэ байна. Эндэ совет спор...сменүүд толотомо амжал... илалтануудые туйлажа ба...хай. Даб дээрэ үнгэргэтдэ... байһан бүхы мүрысөөнүүд... илаа. Минскын түлөөлэгш... Александр Кедяров «гүй... ябаһан бодон гахай» мэргэ... хэдээ, 600-һаа 567 очко аба...жа, чемпионой нэрэ зэргэ... хүртөө. Манай мэргэшүүл ...дэ командаараа түрүү һуу... эзэлбэ. Нүгөө мүрысөөн... Ленинградай студент Але...сандр Андрошкин 200-һаа 196 табаг тудажа, мүн ... шалгарһан байна.

Мүльһэн дээрэ хатар ...далгаар дүрбэ дахин дэ...хэйн чемпионууд Людми... Пахомова, Александр Гор...ков энэ жэлдэ тусхай мүры...сөөндэ түрүүшынхеэ хаба...даба. «Динамо» бүлгэм... чемпионадта бэлиг шада... барня харуулхадаа, эрхэ... һайнаар хатаржа, 6,0 гэһ... хэдэн сэгнэлтэнүүдые аба... илажа гараһан байна. Эдэ... шэнэ танго уян нугархай... гаар, шадамар бэрхээр гү... сэдхэбэ. Пахомова Горшко... хоёрой мүльһэн дээрэ гар...жа хатархадань, Ригын со...лой ордондо сугларагша... урмашан баясажа, сэдьхэл... ехээр ханаһан байна. Хо... хоёроороо мүльһэн дээрэ... һолжоролтоор Ленинграда... түлөөлэгшэд Наталья Овчин...никова Андрей Сурайки... илажа гараа. Ганса ганса...раа һолжоролгодо Мари... Постнова (Москва), Игор... Старков (Киев) ганса түрү... һуури эзэлбэ.

Ю. СМИРНОВ.
(ТАСС).

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН·ТЕЛЕГРАФ·РАДИО

РИМ

„Советскэ Союзай недели" Римдэ боложо дүүрэбэ

ТАСС

«Италия — СССР» гэһэн бүлгэмэй үүсхэлээр эмхидхэгдэһэн «Советскэ Союзай недели» Италиин ниислэл хотодо амжалтатайгаар дүүрэбэ.

Совет засагай жэлнүүдтэ манай орон дотор болоһон асари ехэ хубилалтанууд тухай, тэрэнэй байгаалиин баялигууд тухай, совет хүнүүдэй ажабайдал тухай хөөрэһэн «Мүнөө үеын Сибирь», «СССР — орон ба хүнүүд» «Мүнөө үеын ба ерээдүйн Москва» гэхэ мэтын Римдэхи выставкэнүүдэй ордон соо табигдаһан үргэн ехэ зүйлнүүдые Италиин хэдэн арбаад мянган хүн хараһан байна.

Улаан Тугай орденто хара далайн флодой дуу, хатарай ансамблиин, Украинын «Ятрань» гэжэ хатарай коллективэй концертнүүдые Италиин ниислэлэй олон мянгаад хүн хараһан, ССР Союзай гүрэнэй академическэ Ехэ театрай суута артистнарай уран бэлигтэй, скрипачнуудай пианистнуудай совет һургуулиин түлөөлэгшэдэй искусстватай танилсаһан байна. Совет гимнастикын шадабаритад ниислэлэй спортын ордон соо мэргэжэлээ харуулаа. Футболоор, баскетболоор нүхэр ёһоной уулзалганууд үнгэргэгдөө.

Римдэ үнгэргэгдэһэн «Советскэ Союзай недели» хоёр ороной арадуудай хоорондохи хани харилсаа хүгжөөн бэхижүүлхэ хэрэгтэ ехэ туһа нэмэри хэбэ гэжэ «Италия — СССР» гэһэн бүлгэмэй секретарь Камилло Басси ТАСС-ай корреспондентэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ.

Грек патриодуудтай һанал нэгэтэй

Граждан эрхэнүүдэйнгээ түлөө тэмсэжэ байһан грек демокрадуудые Грециин сэрэгэй хунта хашана харшална, хардалга мүрдэлгэнүүдые хэнэ. Дэлхэйн элдэб оронуудай ажалшад грек патриодуудтай һанал нэгэтэй байһанаа мэдүүлнэ. Нью-Йоркдо, Бостондо, мүн США-гай бусад ехэ ехэ хотонуудта демонстрацинууд боложо, соёлой ба ниитын эмхинүүдэй, дээдэ һургуулинуудай хэдэн мянгаад түлөөлэгшэд хабаадаһан байна. Хашалта харшалалтануудаа болюулжа, политическэ үзэл бодолойнгоо түлөө түрмэдэ хаагдаһан хүнүүдые сүлөөлхэ эрилтэ демонстрантнууд Грециин правительствын үмэнэ табиба. США-гай правительство буу зэбсэгээр Грецие хангаха ёһогүй гэһэн эрилтэ мүн лэ табиһан. Грециин патриодуудтай һаналаа нэгэдэлгын митингнүүд, демонстрацинууд Бонндо, Франкфурт-на-Майнедэ, Мюнхендэ, Дюссельдорфдо, мүн ФРГ-гэй бусад хотонуудта болобо. Эдээндэ хабаадагшад Грециин сэрэгэй хунтын харата муухай ябуулгануудые дары зогсоохо эрилтэ табина. ФРГ-дэ байһан грек хүдэлмэришэд хабаадаһан байгаа.

Сэрэгэй байдал дары болюулжа, Афинын ба Грециин бусад хотонуудтахи хүдэлмэришэдэй, университедүүдэй кварталнуудһаа сэрэгүүдээ гаргаха, демонстрацида хабаадаһанайнгаа түлөө хаагдаһан бүхы хүнүүдые сүлөөлхэ эрилтэ Австриин Коммунис партиин, Австриин коммунис залуушуулай эмхиин, студентнэрэй коммунис холбооной хамтын мэдүүлгэ дотор табигдана.

МЕХИКЭ

Гүрэнэй мэдэлдэ үгтэбэ

ТАСС

Мексикэдэхи тамхинай эгээл ехэ предприятинуудай нэгэн — американ «Лиггет эндэ майерс» гэжэ компанида хабаатай «Табакалера Мехикана С. А.» гэжэ предприяти гүрэнэй мэдэлдэ үгтэбэ. Тус фабрикын хэлсээнүүдэй хиналтын пакедые Мексикын правительство худалдажа абаа.

Энэ фабрикын ажал хүдэлмэриһөө абтаһан олзо доход мүнөө национальна һанда орохо болобо гээд «Универсаль» газетэ тэмдэглэнэ.

ХЬЮСТОН

Хьюстондэ үнгэргэгдэһэн пресс-конференци

ТАСС

1975 оной июль һарада совет «Союз» гэжэ замбуулинай онгосын, американ «Аполлон» гэжэ замбуулинай онгосын хамтын ниидэлгэдэ зорюулагдаһан пресс-конференци жолоодогдодог замбуулинай онгосонуудай табигдадаг эндэхи түбтэ үнгэргэгдэбэ.

Хамтын ниидэлгын түсэбүүдые зохёохын, мүн бусад асуудалнуудые шиидхэхын тула США-гай техническэ бүлэг мэргэжэлтэдэй октябрь һарада Советскэ Союзда ошожо ерэлгын дүнгүүд тухай энэ проектын американ талын техническэ директор д-р Г. Ланни хөөрэбэ. Замбуулинай ниидэлгэнүүдые жолоодон хүтэлбэрилдэг совет түб бидэнэй — американ делегациин — анхарал ехээр татаа гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Хамтын ниидэлгын һорилгонуудые хэжэ үргэлжэлүүлхын тула американ космонавтнууд Москва ошоод байна гэжэ д-р Ланни мэдүүлээ. США-да, СССР-тэ бүтээгдэһэн онгосонуудай холболдолгые хангаха түхеэрэлгэнүүдые техническэ талаһаань туршалга хэхэ Хьюстондэхи ябуулганyудта Советскэ Союзай техническэ бүлэг мэргэжэлтэд эдэбхитэйгээр хабаадажа байна гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ.

НЬЮ-ЙОРК

Документнүүд барюулагдаба

ТАСС

Уласхоорондын үргэн ехэ хуралдаанай шиидхэбэринүүд ба зуурилгануудтухай Нэгэдэмэл Нацинуудай Организацида элидхэн мэдээсэхэ зорилготойгоор Конгрессэй шиидхэбэреэр Нью-Йоркдо ерэһэн тэрэнэй президент, Эб найрамдалай Бүхэдэлхэйн Соведэй Генеральна секретарь Ромеш Чандра түрүүтэй эб найрамдалда дуратай хүсэнүүдэй Москвада болоһон бүхэдэлхэйн конгрессэй делегаци ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXVIII сессиин түрүүлэгшэ Л. Бенитестэй уулзаба.

ООН-ой Генеральна секретариин түлөөлэгшын журналистнуудта мэдээсэһэнэй ёһоор, Конгресс дээрэ абтаһан документнүүдые Генеральна Ассамблейн түрүүлэгшэдэ барюулаа. Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлхэ талаар правительственна бэшэ эмхинүүдэй ажал ябуулга шухала удха шанартай байна гэжэ Генеральна Ассамблейн XXVIII сессиин түрүүлэгшэ тэмдэглэбэ. Иимэ ажал ябуулга ООН-ой Уставай гол ёһонуудта, зорилгонуудта бүрин тааралдана.

ООН-ой Аюулгүйн Соведэй түрүүлэгшэ П. Янкович Эб найрамдалай бүхэдэлхэйн конгрессэй делегацитай уулзаһан байна.

АДДИС-АБЕБЭ

ОАЕ-гэй дүшэн хоёрдохи гэшүүн

ТАСС

Гвиней-Бисау гэдэг Республика Африкын нэгэдэлэй эмхиин 42-дохи гэшүүн болобо. ОАЕ-гэй Министрнүүдэй Соведэй Эфиопиин ниислэл хотодо нээгдэһэн онсо яаралтай сесси иимэ шиидхэбэри абаһан байна.

Африкын бэеэ даадһан гүрэнүүдэй гадаадын хэрэгүүдэй министрнүүд Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалые, мүн энэ түбидэ колониализмые усадхан үгы хэхэ асуудалые зүбшэлхэ юм.

НЬЮ-ЙОРК

Харата ябуулгаяа үргэлжэлүүлһээр

ТАСС

Дүтын Зүүн зүгтэ дайнай ябуулгануудые болюулха тухай Аюулгүйн Соведэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлгээ Израилиин дээрмэшэ сэрэгшэд эбдэжэ үргэлжэлһөөр гэжэ ООН-ой адаглагшадай мэдээсэлнүүд дотор хэлэгдэнэ. Ноябриин 16-да Израиль Суэцһээ баруун-урдуурхи ООН-ой онсо даабарита хүсэнүүдэй Австриин сэрэгүүдэй байһан газарые, мүн Финляндиин сэрэгүүдэй байһан газарые нэгэнтэ бэшэ буудаһан байна гээд эдэ мэдээсэлнүүд дотор тэмдэглэгдэнэ. Ноябриин 17-до Израилиин сэрэгүүд Исмаилиһаа баруун-урдуурхи Египедэй бэхилэлгэнүүдые ехэ буугаар буудаа.

УЛААН-БААТАР

ҮБЭЛЖЭЛГЭДЭ БЭЛЭН

ТАСС

Монгол ороной малшад малай үбэлжэлгэдэ амжалтатайгаар бэлэдхэл хэжэ дүүргэбэ. Тэжээл бэлэдхэхэ жэлэй түсэбые 110 процентээр, малай байра, дал хорёо бариха түсэбөө 104 процентээр дүүргээ. Энэ жэлдэ хүдөө ажахы 300 гаран уһанай ажахын түхеэрэлгэ нэмэжэ абаһан байна.

КАИР

ООН-ой түлөөлэгшын мэдүүлгэ

ТАСС

Суэц хотоһоо шархатаһан хүнүүдые гаргалга дүүрээ, дүн хамта 1282 шархатаһан хүн гаргагдаа гэжэ ООН-ой түлөөлэгшэ эндэ үнгэргэгдэһэн пресс-конференци дээрэ мэдүүлбэ.

«Спортлотогой», «Спортлото-2-ой» ноябриин 20-до Волгоградта үнгэргэгдэһэн ээлжээтэ тиражай дүнгүүд иимэ:

«Спортлото» — 1 (авиаспорт), 7 (биатлон), 13 (уһанай-санын спорт), 14 (волейбол), 27 (мотоспорт), 40 (туризм);

«Спортлото-2» — 9 (барилдаан), 15 (водно поло), 24 (сана), 44 (фигурна һолжоролго), 48 (шатар), 49 (даам).

(ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Гурбадахи шиидхэхы жэлэй амжалтата түгэсхэл» — суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Туршалгын жэл» — А. Ссдуновагай статья. «Шухала нөөсэ» — А. Куликовой статья. Түрэл орондомнай.

Гурбадахи хуудаһанда «Ном — пропагандистын туһалагша» — В. Большаковагай статья. АПН-эй материалнууд. Хилын саана.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Наранай туяануудые» һургалга» — В. Костиной статья. Спортын һонин.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

«Орбита» харуулна:

19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.45 — «Эб найрамдалай, жаргалай түлөө».

Улаан-Үдэ харуулна:

20.25 — Ахалагша классай һурагшадай «Алтаир» гэжэ клуб. 21.15 — Телепанорама. 21.35 — «Зургаан миндаһатай гитара» — фильм-концерт. 21.50 — «Профсоюзууд — коммунизмын һургуули». 22.20 — «Один день в цирке» — телеочерк.

«Орбита» харуулна:

22.40 — Документальна фильмүүдэй программа. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

«Орбита» харуулна:

20.25 — Литературна зохёолнуудаар. «Накануне» — уран һайханай фильм.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

□«БУРЯАД ҮНЭН»□ 1973 оной ноябриин 22. □ 4-дэхи хуудаһан □ Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР □ Н-04643. Заказ №